

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. II. cap. 9. & seqq. de ratione Prædestinationis ex parte nostri

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

CAPUT NONUM & seqq.

De

Ratione Prædestinationis ex parte nostrâ.

Hanc Controversiam Bellarminus non tam contra Evangelicos, quam alios quosdam Doctores Scholasticos tractat prolixissimè, ubi quamvis ritè à ratione Prædestinationis non solum ad Gratiâ, sed etiam ad Gloriam excludit merita hominis, id tamen facit partim contra hypothèses proprias, partim hic & ibi ea inferit de Gratiâ efficaci electis particulari, & quatenus à sufficienti distinguitur, quæ omnino meretur examen, præprimis, quia Augustinum ad suas trahere nititur partes, cujus autoritate etiam contrariæ opinionis fautores ut plurimum utuntur, nobis non sine causa de eo sollicitis, quæ propria mens fuerit Doctoris augusti, quem hæcenus perpetuum & constantem vidimus Evangelicæ Veritatis testem & Confessorem, habiturum eum quoque in sequentibus paucis, quæ adhuc restant, controversiæ Fidei capitibus. Ut hic etiam Bellarmini premamus vestigia, format is sequentem ordine & numero octavam propositionem: *Quamvis Gratiâ sufficiens detur omnibus, tamen Divina Prædestinationis nulla ratio ex parte nostri potest assignari.* Dicit, addere se, ex parte nostri, quoniam ex parte Dei possit assignari causa in genere, ut ostendatur Misericordia & Justitia ejus, in particulari quoque dubitari non possit, quin Deo non desit sua ratio, cur istum potius, quam illum voluerit prædestinare ad vitam, quamvis ea sit nobis occulta, Augustino id confirmante, dum scripsit, *Eorum non miseretur, quibus gratiam non esse præbendam equitate occultissima & ab humanis sensibus remotissima judicat, quam non aperit, sed admiratur Apostolus, dicens, O altitudo divinarum &c.* Et alibi, *Cur illum potius, quam istum liberet, aut non liberet, scrutetur, qui potest, judiciorum ejus profundum tam magnum, tamen caveat præcipitum.* Addit, idem Augustinus tamen alibi iterum affirmat, *in æterna Beatitudine manifestum nobis futurum, cur ille potius, quam iste fuerit assumptus, cum una ambobus esset causa; & cur apud quosdam non factæ sint virtutes, quæ si fuissent factæ, egissent illi penitentiam, & factæ sint apud eos, qui non fuerant credituri.* Post ex Augustino hanc Prædestinationis proponit Definitionem, quod sit *Præscientia & præparatio Beneficiorum DEI, quibus certissime liberentur, quicumque liberentur.* Existimat autem, posse paulò plenius ex ejusdem Doctrinâ ita definiti, quod sit *Providentia DEI, qua certi homines ex massa perditionis misericorditer selecti per infallibilia media in vitam dirigantur æternam.*

In explicatione monet, etiam si Angeli quoque dicantur ab Augustino prædestinati, aliam tamen esse rationem prædestinationis Angelorum, aliam verò hominum. Porro, prædestinationem ex ejusdem sententia & scripturarum divinarum sententia non præcessisse, sed sequutam esse prævisionem originalis peccati, ob quod unversum genus humanum quasi massa quadam damnata factum sit. Quod autem scribat alicubi Augustinus, si non peccasset Adamus, homines non fuisse nascituros, nisi ad certum usque numerum prædestinatorum; significare quidem, futuram fuisse prædestinationem, etiam si Adam non peccasset, si nimirum prævidisset DEUS hominem non peccaturum, absolute tamen prædestinationem, qualis nunc est, peccati prævisionem sequi. Concludit, ex hac Definitione sic explicata perspicuam esse Definitionem Augustini, significantis, *prædestinare nihil aliud esse, nisi præscire, quibus mediis infallibiliter certi homines possint salvari, & efficaciter velle ea præparare media.* Incidenter, ubi meminit Controversiæ inter Scholasticos agitata, *utrum Prædestinatio magis ad Intelligentiam, quam voluntatem pertineat*, sibi que dicit placere sententiam Thomæ & Cajetani, ad illam potius, quam ad hanc referentiam, rationem ab Augustini autoritate subjungit, ita scribentis, *In sua, quæ falli mutarique non potest, præscientia disponere opera sua futura, id omnino, nec aliud quidquam est, nisi prædestinare.* Eandem addit esse sententiam Authoris Hypognostici, qui

lib. 6.

qui prædestinare nihil aliud esse dicat, nisi providere & præordinare. Et ne quid videatur prætermisisse ad explicationem sententiæ, quam suscepit defendendam, subiungit ordinem Prædestinationis Divinæ in Mente Divinâ sequentem, *Primum*, inquit, prævidit Deus, si conderet hominem, lapsurum eum cum omni posteritate, & simul vidit, posse se variis modis liberare vel omnes, vel aliquos pro arbitratu suo.

Deinde, voluit hominem condere, ac, ut liberetur, permittere, & quosdam ex numero lapsorum misericorditer liberare, aliis in massâ perditionis justè relictis. *Tertio*, excogitavit remedia salvandis electis idonea, in quibus primum habuit locum Incarnatio & Passio Salvatoris. *Quarto*, adprobavit ea remedia, & tunc elegit Christum & nos in ipso ante Mundi constitutionem. *Quinto*, disposuit, ordinavit, & quodammodo imperavit, ut ita fieret. Statu Quæstionis controversæ ita proposito & explicato ad ejus demonstrationem progreditur, & post autoritatem scripturæ, inter cæteros Ecclesiæ Doctores, præprimis Augustinum adducit, tanquam sibi per omnia consentientem, hac cum observatione, quamvis ante exortam hæresim Pelagianam Patres istam quæstionem non adeò tractaverint accuratè, sed tantum occasione oblata suam breviter sententiam aperuerint; tamen post illam hæresim exortam omnes omnino, qui sanctitatis nomine claruerint in Ecclesiâ, apertissimè hanc ipsam docuisse sententiam, neque solum sanctos Patres istos hoc adfirmasse, sed antiquiores ex ipsis & doctiores, quos cæteri postea sint sequuti, tradidisse, hanc sententiam pertinere ad Fidem Catholicam, & contrariam rejecisse ad Pelagianos. *Augustini* nominatim commendat sequentia, *Hoc scio, neminem contra istam Prædestinationem, quam secundum scripturam sacram defendimus, nisi errando disputare potuisse.* Et ibidem, *Prædestinationis hujus fidem, quæ contra novos hereticos novâ sollicitudine nunc defenditur, nunquam Ecclesiâ Christi non habuit.* Post aliorum testimonia scribit accedere publicam Ecclesiæ adprobationem, quam sequentibus explicat: *Constat*, delatam fuisse ad Apostolicam Sedem Cælestino Pontifice à *Prospero & Hilario* querimoniam, quod in Gallia Presbyteri quidam Augustini de prædestinatione doctrinam reprehenderent. Quid autem Cælestinus rescripserit, perspicuum est ex Epistola ejus ad Gallos, in qua inter cætera, postquam magnis laudibus extulit Augustinum, ita subjunxit: *Vnde resistatur talibus, quos male videmus crescere. Nefas est hæc pati religiosas animas, quarum adfectione, quia sunt membra nostra, nos quoque convenit macerari.* Et quoniam Galli respondebant, fuisse quidem à Pontifice commendatam Augustini doctrinam, sed non adprobatos in specie libros de *Prædestinatione Sanctorum & Bono Perseverantia*; contra Prosperum in libri contra Collatorem extremo demonstrat, Pontificem non potuisse hos libros non adprobare, cum Augustini doctrinam probaverit, & hi à cæteris non dissentiant, quia sententia de prædestinatione gratuita, quæ in illis defenditur accuratè, verbis habetur disertis in *Enchiridio ad Laurentium*, item Epistolis post centesimam quinta ad *Sixtum*, & sexta ad *Paulinum*. Deinde, Cælestinus in eadem Epistola ita laudat Augustinum, ut dicat, *Eum semper habitum ab Ecclesiâ Romana pro optimo Magistro, & nunquam fuisse, saltem rumore suspicionis sinistrae adpersum.* At, pergit Bellarminus, quomodo dicere ista potuisset Cælestinus, si Augustinus falsò scripsisset, fidem prædestinationis in Ecclesiâ Catholica semper fuisse, & neminem contra eam disputare nisi errando potuisse.

Nam si Augustini sententia de prædestinatione esset falsâ, non posset idem Augustinus ab ingenti temeritate defendi, quippè qui non solum tam acriter pro falsitate certasset, sed etiam pro Fide Catholica eam ausus esset venditare. Quomodo igitur Cælestinus eos, qui pro hac ipsa re Augustinum temeritatis & erroris damnabant, ita reprehendit, ut dicat, *nefas esse talia audire, & Augustinum pro Magistro optimo semper habitum, nec unquam fuisse saltem rumore suspicionis sinistrae adpersum*, nisi hanc ipsam de prædestinatione doctrinam, secundum Augustini sententiam, esse credidisset veram? Post illa Cælestini tempora, cum nondum factio illa Gallorum quiesceret, Leo Pontifex misit ad Concilium *Arausicanum* certa quædam Capitula de Gratia & libero Arbitrio ex Augustini libris verbatim excerpta, quæ voluit ab illis Episcopis recipi & subscribi, uti etiam factum est. Porro in illis Capi-

de Bono
Perf. c. 18.
& 23.

Capitulis omnia continentur fundamenta sententiæ de Prædestinatione gratuita, ut non possit ullus Prædestinationem negare, nisi velit illis contraire Capitulis. Denique Gelasius in Concilio septuaginta Episcoporum non solum omnia Augustini & Prosperi scripta adprobavit, sed etiam e contra damnavit libellos Iohannis Cassiani & Fausti Regiensis, cum tamen non ignoraret, potissimam contentionem inter Prosperum & Cassianum, ac deinde inter Fulgentium & Faustum fuisse de scriptis Augustini de Prædestinatione Sanctorum & Bono Perseverantiæ. Itaque Sedes Apostolica, ex more suo & complicitum ita scribit Bellarminus, non semel tantum, sed etiam secundo & tertio adversus Pelagianorum reliquias pro defensoribus Gratiæ & Prædestinationis tulit sententiam, ut jam sententia hæc non quamvis Doctorum opinio, sed Fides Ecclesiæ Catholice dici debeat.

Hoc ipsum uti Bellarminus prolixissime rationibus e scripturâ & traditione de promptis evincere conatur, ita hic ea tantum excerpentur, quæ Augustini respiciunt auctoritatem. Primam dicit hanc esse rationem, *quia sine Fide nemo potest salvari*, juxta Christi verba, *Qui non crediderit, condemnabitur*. Fides autem inquit, DEI donum est, quod non omnibus datur, sed iis tantum, quibus eam DEUS voluerit donare, juxta Pauli ad Philippenses verba, *Vobis donatum est pro Christo, non solum, ut in illum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini*. Igitur illi soli salvantur, subsumit Bellarminus, quos DEUS gratis salvati decrevit. Præcivit verò Deus ante constitutionem Mundi, quibus salutem gratis esset daturus, & hoc ipsum ab ipsa æternitate decrevit & præordinavit, cum Dei scientia & propositum sint æterna & immutabilia. Concludit, igitur vera est Augustini sententia de gratuita Præscientia & Prædestinatione Divinâ. In analysi duplicis responsi ad hanc rationem primam nulla fit Augustini mentio, nisi quod incidenter monet Bellarminus, Meritum adpellare Patres in hac Quæstione quodlibet opus bonum, ratione cujus Gratia vel Auxilium detur homini, uti patere existimat ex Augustino, cujus observationis usus erit suo tempore. Secundam rationem ducit à Dono Perseverantiæ, quia & sine eâ nemo potest salvari. Ad hujus confirmationem post alia hoc utitur S. Iohannis Apostoli testimonio, *Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis; nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum*. Id Augustinum sequentibus verbis edisserere ait, *Quid est, quæso, non erant ex nobis? Nonne utrique à DEO creati, utrique ex Adamo nati, utrique de terrâ facti erant, & ab eo, qui dixit, omnem flatum ego feci, unius ejusdemque naturæ animas acceperant? Nonne postremò utrique fuerant vocati, & vocantem secuti, utrique ex impijs justificati, & utrique per Lavacrum Regenerationis renovati? Sed si hæc audiret ille, qui sciebat procul dubio, quod dicebat, posset respondere & dicere, vera sunt hæc, secundum hæc omnia erant ex nobis, veruntamen secundum aliam quandam discretionem non erant ex nobis; nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum. Quenam est ista discretio? Non erant ex nobis, quia non erant in Christo electi ante constitutionem Mundi*. Non contentus autem hac Augustiniana explicatione, aliam ex Eodem objicit Bellarminus, nimirum ex tertio in Epistolam Iohannis Tractatu desumptam, per quam verba Apostoli, *non erant ex nobis*, existimat intelligi posse de simulatione Fidei, ut sensus sit, *videbantur exterioribus signis Christiani atque catholici, sed jam erant præcisi à nobis corde*, & respondet Bellarminus, utrumque verum esse & optime inter se coherere. Nam qui non sunt prædestinati, inquit, & per hoc in Prædestinatione discreti ab alijs, qui sunt in Ecclesia electi & prædestinati, sæpè etiam prius corde præciduntur, quam corpore, & verum est, illos non esse ex nobis, etiam cum videntur esse ex nobis, tum quia non sunt ex numero electorum, tum etiam quia sunt à nobis jam corde præcisi.

His Bellarminus duas addit rationes, quas vocat *solidissimas*, quarum unam sumi dicit ab orationibus, quas assidue jubemur fundere pro Dono Perseverantiæ, confirmans eam sequentibus Augustini verbis, *Restat in his bonis usque in finem Perseverantia, que frustra quotidie petitur à Domino, si non eam Dominus per Gratiam suam in illo, cujus exaudit orationes, operatur*. Alteram sumit à termino ac

periodo Vitæ humanæ, quæ non ab alio, quàm ab ipso hominum Conditor statuatur, Augustini iterum autoritate in subsidium advocata, scribentis, *Videte, quàm sit à veritate alienum, negare, donum Dei esse perseverantiam usque in finem hujus vitæ, cum vita huic, quando voluerit ipse, det finem, quem si dat ante lapsum imminuentem, facit hominem perseverare usque in finem.* Tertiam rationem pro

Prædestinatione gratuitâ deducit Bellarminus à parvulorum diversitate, quorum aliqui statim rapiuntur à Baptismo, alii paulò ante Baptismum, priores ad gloriam prædestinatorum, posteriores ad pœnam reproborum, quod indubium putat esse Bellarminus, cum nec ulla prævisa merita, ullusve bonus liberi arbitrii aut Gratiæ usus fingi possit. *Addit, facere hoc argumentum adhuc multò firmitus & solidius adparere vanas responsiones, quas nonnulli tandem magno labore repererint, Augustino sequentem in modum scribente, Mirum est, cum his coarctantur angustiis, in quanta se precipitent abrupta, metuentes retia veritatis.* Videlicet, olim respondisse quosdam, prædestinatos esse parvulos secundum opera, quæ Deus eos fuisse facturos præviderat, si diutius illis vivere contigisset. Sed hanc responsionem

de Prædest. refellere dicit Augustinum ex eo, quod Apostolus definiat, *omnes homines* Sanct. c. 12. *judicandos à CHRISTO secundum propria corporis*, id est, prout in hac vita corporali se gesserunt; item ex eo, quod parum profuisset cuidam rapi

11. Cor. 5. *antequam malitia immutaret intellectum ejus*, & contra multum profuisset Tyriis & Sidoniis, credituris, si CHRISTI signa vidissent, si judicandi sumus secundum opera, quæ facturi eramus. Alios igitur respondere, aliam esse rationem parvulorum, aliam verò adultorum; quoniam adulti, si non salvantur, pereunt in æternum, parvuli, si non salvantur, non pereunt tamen, sed extra Regnum Cælorum habebunt suam quandam vitam æternam & beatam. Sed Augustinum docere, hanc solutionem incidere in hæresin Pelagianam.

de Bono Quartam rationem sumit Bellarminus ab exemplo CHRISTI, qui ca-
put sit & princeps omnium electorum, de quo Paulus scripserit, *quod præ-* Perf. c. 11. *destinatus sit Filius DEI in virtute*, id est, omninò gratis, non propter aliqua & 12. opera prævisa, &c. *Subsumit*, ut igitur CHRISTUS ipse gratis omninò prædestinatus est, ita CHRISTI membra gratis sunt prædestinata; prædesti- Rom. 11. namur enim, *ut conformes efficiamur imagini Filii DEI.* *Addit*, hanc rationem eleganter tractatam esse ab Augustino in operibus diversis, videlicet, de *Prædestinatione Sanctorum, Bono Perseverantia, Correctione & Gratia.*

Quia verò inter domesticos suæ Fidei & Religionis habuit Bellarminus huic opinioni de gratuita Prædestinatione adversarios, idè nihil prætermisum voluit, quod ad omnimodam illius confirmationem videbatur pertinere, objectiones eorum solvere conatus. Inter eas autem, quas è testimoniis scripturæ adtulit, tertia ex Apocalypsi Johannæ desumitur, verbisque sequentibus constat: *Tene, quod habes, ne alius tuam accipiat coronam.* Indè sequens

cap. 3. videtur formari posse subsumtio, si Corona potest amitti per opera mala, non prædestinavit DEUS ullum ad Coronam, nisi operibus ejus prævisis, &c. Sed Augustinum rectissimè scribit Bellarminus monere, *Coronam Gloria electis præparatam ante constitutionem Mundi non amitti posse, tamen ut non amittatur.* Deum variis efficere modis, quorum unus sit timor & terror, quibus sollicitudo ac vigilantia excitetur. Circa autoritatem Patrum pro opinione contraria ob-

de Cor- servat Bellarminus in genere ex Prospero, Gallos, qui sententiam Augu-
rept. & stini calumniabantur, illud potissimum solitos objicere, quod ea Veterum Grat. c. 13. doctrinæ videretur esse contraria; sed Augustinum respondere, Patres, qui floruerunt ante Pelagium, istam Quæstionem accuratè nunquam tractasse, sed incidenter solum & per transitum quasi attigisse illam, addere autem, in fundamento sententiæ, quod sit, Gratiæ DEI non præventi ab ullo opere nostro, sed contrà, ab illà præventi omnia nostra opera, ita ut nihil omninò boni, quod adinet salutem, in nobis sit, quod non sit ex Deo, omnes con-

convenire Catholicos nominetenus, *Cyprianum, Ambrosium, Nazianzenum*, quibus *Basilium & Chrysostomum* addit Bellarminus subjungens, ex his aliisque similibus Patrum sententiis rectè Augustinum colligere, Prædestinationis gratiæ sententiam & Fidem semper in Catholica fuisse Ecclesia.

In specie, post examen testimoniorum ex aliis Patribus objectorum dicit, adduci etiam solere duo Augustini loca, unum ex libro de *Prædestinatione & Gratia*, ubi videatur Augustinus discretionem justorum ab injustis referre in liberam eorum voluntatem tanquam in causam ultimam; alterum ex libro *Quæstionum octoginta & trium*, ubi sequentia leguntur: *Cui vult miseretur, & quem vult indurat.* ^{cap. 15.}
Sed hæc DEI voluntas injusta esse non potest. venit enim de meritis occultissimis; quia ^{Quæst. 68.}
& ipsi peccatores sunt, cum propter peccatum generale unam fecerint massam. Tamen non ideo nulla inter eos est diversitas. Præcedit ergo aliquid in peccatoribus, quo, quamvis nondum sint justificati, digni efficiantur Justificatione, & item præcedit in aliis peccatoribus, quo digni sint obtusione. Ad priorem locum respondet Bellarminus, librum de *Prædestinatione & Gratia* non judicari opus Augustini ab hominibus doctis, cum ejus nulla fiat mentio in *Retractionibus*, neque in *Possidii* Indiculo. Sed addit, quisquis fuerit illius libelli author, non videtur meo quidem judicio à sententia Augustini dissentire. Nam, ut aliam multa omittam loca, sic loquitur in sequentibus: *Hanc electionem Divinam non meritis reddi, sed sola voluntatis munificencia* ^{cap. 16.}
hominibus donari, Moses, cum jam tunc, quamvis carnalem populum doceret, offendit, &c. In loco igitur nobis objecto refert quidem Author ille discretionem justis ab impio in hominum voluntates, sed mox adjungit, ultimam resolutionem fieri in voluntatem Dei, qui unum misericorditer adjuverit, alterum justè deseruerit. Ad alterum monet existimare *Lombardum*, Augustinum retractasse hunc locum, cum alia retractaverit similia. Sed non est opus, inquit Bellarminus, ad asylum retractionis confugere. Non enim eo in loco disserit Augustinus de Prædestinatione, quæ nullam habet causam ex parte hominum, sed de obduratione & justificatione, quæ ^{lib. 4. distinct. 41.}
lib. 4. distinct. 41. habent causas ex parte hominum, quamvis sæpè, ut ipse dicit Augustinus, *secretissimas.* Obdurat enim Deus homines propter peccata, & justificat propter merita; sic enim vocat hoc in loco & alibi passim dispositiones ad Justificationem, quæ tamen merita non sunt in illis, nisi ex Gratia, uti loquitur, scribens, *Gratia meretur augeri, ut aucta mereatur & perfici.*

Succedunt argumenta ex rationibus, quibus à Bellarmini opinione dissentientes ad demonstrandam Prædestinationis gratuita nullitatem solent uti, adque eas respondere Bellarminus laborat, inter quas primum occupat locum sequens: *Electio prærequirit disparitatem in iis, qui sunt eligendi.* Unusquisque enim, qui in eligendo non errat, id eligit, quod melius est. Non igitur electio salvandorum facta est sine aliqua operum aut dispositionis ex parte nostri prævisione. Confirmatur argumentum ex Augustino sic scribente: *Item eligitur, nisi jam distans ab illo, qui rejicitur.* ^{Epist. 106. ad Paul.}
Vnde, quod dictum est, quia elegit nos ante constitutionem Mundi, non video, quomodo sit dictum, nisi Præscientia. Bellarminus respondet, Propter hoc argumentum non defuerunt, qui distinguerent Prædestinationem ab Electione, ac dicerent, Prædestinationem esse priorem Electione, & Prædestinatione quidem præparari certis hominibus infallibilia ad salutem media, electione verò præparari Gloriam; denique, Prædestinationem esse planè gratuitam, Electionem verò pendere à bonorum operum prævisione. *Addit*, horum sententia non est ullo modo Pelagianorum aut Cassiani & Faustii errori adfinis, & videtur aliquando ipsius etiam Augustini fuisse, nam ibidem sic ait, *Non quia Deus invenit opera bona in hominibus, quæ eligat, ideo manet propositum Justificationis ipsius, sed quia illud manet, ut justificet credentes, ideo invenit opera, quæ jam eligat ad Regnum Cælorum.* ^{lib. 1. ad Simpl. Quæst. 2.}

Veruntamen, ita porro scribit Bellarminus, est hæc opinio parum congruens cum scripturis, & libris Augustini posterioribus, & ipsa ratione. De Augustino hoc observat, eum adhuc juvenem fuisse, cum libros ad *Simplicianum* scripserit, atque multa invenisse in hac quæstione difficillima, quæ postea majori diligentia investigavit & repererit.

- Rom. 9. Itaque, inquit, cum incidisset in illa Pauli verba, *ut secundum electionem DEI propositum maneret*, & non posset intelligere, quomodo DEUS eligeret, si nulla disparitas esset in rebus eligendis, suspicatus est, mutandam esse interpunctionem, & Apostolum non velle, *ut secundum electionem DEI propositum maneret*, ideo non ex operibus, sed ex vocante dictum esse, Major serviet minori, sed velle, Jacobum & Esavum nil boni aut mali egisse, *ut inde secundum electionem DEI propositum maneret*. Ex quâ mutatione interpunctionis colligit, *non propositum DEI secundum electionem manere, sed contra, electionem manere secundum DEI propositum*. Sed intellexit postea, hanc Expositionem esse violentam & extortam, & non fuisse necessarium redigi ad has angustias, cum potuisset dici, DEUM diligendo vel eligendo facere disparitatem, sic enim ait alibi, *Qui sunt isti, qui respondent DEO, quandoquidem ille Rebecca habente geminos ex uno concubitu nostri Patris Isaaci, cum illi nondum nati nil egissent boni vel mali, ut secundum electionem eius propositum maneret, electionem scilicet Gratia, non debiti; electionem, qua eligendos facit ipse, non invenit, non ex operibus, sed ex vocante, &c.*
- Epist. 105. ad Sixt. Et, *Non ex operibus, sed ex vocante dictum esse intelligatur*, ut secundum electionem DEI propositum maneret, *non meritum hominis anteiret; non enim dicit electionem voluntatis humane sive nature, cum par esset in utroque mortis damnationisque conditio, sed electionem procul dubio Gratia, que non invenit eligendos, sed facit*. De ea & in sequentibus Epistolæ hujus loquens ait, *Sic ergo & in hoc tempore reliqua per electionem Gratia facta sunt salva*. Bellarminus hanc subjungit criticism, vides, quam aliter sapiat Augustinus senex, quam juvenis; nam senex scripsit ad Sixtum & Paulinum, juvenis ad Simplicianum. Idem in libro de Correctione & Gratia iterum exponit, *ut secundum electionem DEI propositum maneret*, ideo non ex operibus, sed ex vocante dictum esse, Major serviet minori. Idem loquens de ipsa electione, quæ non ex operibus est, sed ex vocante, ait, *Electi sunt ad regnandum cum CHRISTO*. Et infra inquit, *De his loquor, qui predestinati sunt in Regnum DEI*. Et in opere de Civitate DEI scribit, *Quid dabit eis, quos predestinavit ad vitam, qui hæc dedit eis, quos predestinavit ad mortem?* Et infra, 1. 22. c. 24. *Vnde Apostolus de ipsis in Regnum illud predestinatis loquens, &c.* Ubi Prædestinationem, quam ubique prædicat merè gratuitam, non solum dicit esse ad Gratiam, sed etiam ad vitam & Regnum. In responsione ad cæteras rationes nulla fit Augustini mentio, præter quam ad quintam, quæ penultima est, & ita habet: *Si DEUS absque operum nostrorum prævisione, prædestinaret, sine dubio aut omnes, aut majorem hominum partem prædestinaret ad vitam, cum sit bonus natura, & ejus misericordia sit super omnia ejus opera*. At pauci sunt, qui salvantur, ut ex Evangelio colligitur. Igitur non prædestinat DEUS, nisi secundum prævisionem operum, sive boni aut mali usus arbitrii liberi. Bellarminus respondet, hoc argumentum fortassis aliquid concluderet, si Prædestinatio non præsupponeret originale peccatum. Nam in Angelis ita factum videmus, ut major pars ad vitam fuerit prædestinata. Cæterum, cum universum genus humanum per primi hominis peccatum incurrisset damnationem justissimam, magna est DEI misericordia, quod multis indebitam voluerit donare Gratiam. Cur autem DEUS, cum posset etiam post peccatum omnes liberare, minorem eorum partem decreverit liberandam, rationem esse dicit Augustinus, *ut intelligeremus, quid omnibus deberetur*.

Atque hætenus de Quæstione hac sublimi & maximi per omnia momenti Bellarminus, lectori volens persuasum, quam defendit sententiam non solum esse verissimam & Catholicæ propriam Ecclesiæ, sed etiam, quod præsentis est Instituti, autoritate Augustini firmam & confirmatam, ita ut nihil in eâ possit omnino desiderari. Sed quamvis disimularit Bellarminus opinionis contrariæ Defensores, ne videlicet illorum nomina aliquam post se trahant probabilitatem, aliunde tamen factis constant, & novissimè post alios numero non parco indicavit Franciscus Macedo Augustinianus in Collationibus Doctrinæ Scoti & Thomæ, inter antiquiores (antiquos enim Ecclesiæ Patres Augustino solum excepto non attendit ille scriptor) recensens Henricum Quodlibetarium, Iohannem Baconum, Thomam Argentinensem, Guilielmum Rubionensem, Aureolum; inter recentiores autem Eckium, Pighium, Stapletonum, Medinam, Senen-

Senensem, Franciscum Turrianum, Molinam, Valentiam, Vasquezium, Lessium, Continchium, Moncaum, Perottum, Amicum, Sparzam, & Scotistis Pontium, Faventinum, Saxium &c. qui omnes & alii plures contra propriam Ecclesiae doctrinam scripsisse dicendi sunt, si iudicio Bellarmini standum erit. Num verò Augustinus à Bellarmino ad testimonium Prædestinationi gratuita, eo nimirum sensu, quem Bellarminus exhibet, ferendum ritè sit adductus, paulò post patebit, ubi prius erit indicatum, quid in sententia hac Bellarmini jure possit meritoque desiderari. Ipsa statim Propositio, quam fundamenti loco toti huic tractationi substernit, etsi possit ab Evangelicis sano admitti sensu, prout tamen Bellarminus eam voluit intellectam, id continet vel potius excludit, quod minimè oportuit factum. Ea sic habet, *Quamvis Gratia sufficiens detur omnibus, tamen Divina Prædestinationis nulla ratio ex parte nostri potest assignari.* Antecedens posset habere locum, si in subiecto per Gratiâ sufficientem intelligeret efficacem, in prædicato autem per omnes intelligeret non electos solum, sed omnes in universum vocatos, quibus per universalem & gratuitam ex omni parte vocationem intercedente Verbo & Regenerationis Sacramento donum Fidei non qualislibet, sed justis & salvificis offertur, utut à paucissimis acceptatur vel acceptum usque ad finem Vitæ custoditur. Ita consequens etiam ab Evangelicis non repudiatur, si meritis operum sit opposita tantum, & non simul quoque Fides excludatur, quam, etsi non respectu meriti alicujus, tamen medii ab ipsomet Deo ex Voluntatis liberrimæ beneplacito ordinati & hinc ordinarii, huic actui Prædestinationis æternæ includi debere, contra Bellarminum ex Augustino Veritatis Evangelicæ hic etiam Teste & Confessore demonstrabitur paulò post.

Nunc ea inter paucis porrò perstringenda sunt, quæ in explicatione Propositionis dictæ Bellarminus contra Fidei analogiam non parce hic & ibi inspergit, ne videlicet Augustinus ulla ratione suspectus maneat de orthodoxia minus sincerè proposita. Nimirum, vix sanum admittit sensum, quando statuit, quod Prædestinationi ex parte DEI in genere hæc possit assignari causa, *ut ostendatur Misericordia & Iustitia ejus, nisi per Iustitiam intelligatur Veritas promissionis in Verbo factæ, ut, qui credit in Christum, non pereat, sed vitam habeat æternam; sicuti è contrario causa, cur istum potius, quam illum voluerit prædestinare ad vitam, nobis non sit occulta, prout Bellarminus scribit, sed aperta satis & manifestè revelata, infidelitas scilicet atque repudium Christi Merito missum, quod solum sufficit ad reprobationem, uti sequens docebit Controversia.* Augustinus quoque, ubi ad *occultissimam & à sensibus humanis remotissimam* provocat rationem, non agit, quod supra fuit ostensum, de negotio Prædestinationis, neque de ordinaria Conversionis methodo, sed de casibus extraordinariis & ut ita dicam reservatis, quos Deus liberrimo Voluntatis suæ nutui in solidum reservavit, non planè nihil etiam de eo nobis in Verbo revelans, pleniori tamen manifestatione in statu æternæ Beatitudinis secuturâ. Definitio Prædestinationis, quam verbis Augustini, & ex ejus doctrina paulò plenior proponit Bellarminus, si pro qualicumque ejusdem descriptione sit agnoscenda, facile potest admitti, modò ne adverbium *cerrissime* ad Gratiâ irresistibilem, *infallibilia* autem media ad ea, quæ electis tantum sunt vel dicuntur propria, ab eo trahantur, quorum utrumque ex hypothesebus supra examinatis videtur fluere. Quod Angeli ab Augustino, utut locus à Bellarmino non sit expressus, autoritate Pauli dicuntur *electi vel prædestinati*, alio id sensu fit, quam qui hic attenditur, ut ipse Bellarminus agnovit & benè monuit, addens & hoc ex Augustini consensu non malè, etsi hic etiam loco non citato, Prædestinationem, videl. uti se in sequentibus explicat, *qualis nunc est*, sequutam esse prævisionem originalis peccati: quamvis quod ex opere *retractationum* de numero prædestinatorum vel prædestinandorum, si Adamus non peccasset, citat Bellarminus, ibidem non legatur.

vid. D.
Walth.
Cent.
p. 629.

In finali explicatione Prædestinationis, cujus definitionem ex Augustino inculcat vice repetita Bellarminus, dum duo iterum adverbia *infallibiliter* & *efficaciter* occurrunt, omninò liberari debent ab incommodis illis atque impertinentiis; quibus & particularitatem & irresistibilitatem Gratiæ inferri non semel hæcenus est dictum. Ad quæstionem

nem Scholasticam, num Prædestinatio magis ad intellectum, quam ad voluntatem debeat referri, ostendit dudum contra Bellarminum D. Dorfebens, Thomam de Aquino, et si videatur illi favere, huic tamen magis adpropinquare, quod contra Thomistam Lovanensem anthitheticum sufficienter est vindicatum, & simul ostensum, quod huc propriè pertinet, Augustinum quoque ad has inclinatæ partes, id quod ex iis etiam constat documentis, quæ Bellarminus in favorem opinionis contrariæ adduxit.

conf. Macedo, Col. lat. T. I. p. 456.

In priori quidem ex opere de *Bono Perseverantia* commendat Præscientiam, quæ ad intellectum ex debito refertur, sed statim subiungit verbum *disponere*, quod voluntatis est. In posteriori ex opere *Hypognoſticon*, quod diversis subjacet Censuris, apertius idem significatur, ubi inter alia hæc leguntur; *Prædestinatio à prævidendo & præveniando vel præordinando futurum aliquid dicitur, & ideo Deus, cui præscientia non accidens est, sed essentia fuit & semper est, quidquid antequam sit, sic præscit, prædestinat, & propterea prædestinat, quia, quale futurum sit, præscit. Addit notanter, sed non omne, quod præscit, prædestinat. Mala enim præscit tantum, & non prædestinat; bona verò & præscit & prædestinat.* Præsupponit quidem in his Author præscientiam, sed in ea non ponit formalem Prædestinationis rationem quia potius apertissimè hanc ab illa distinguit, & ratione ordinis quoad nostrum concipiendi modum sequi illam ostendit; imò, quod notandum est probè, ita à se invicem discernit utramque, ut unam ab alterâ esse doceat, imò in malis esse reverrà confirmet præscientiam modò, non prædestinationem quoque, quod hucusque potest sufficere ad demonstrandum, Prædestinationem in se consideratam magis propriè ad voluntatem, quam ad intellectum referri, hoc quamvis ob præscientiæ necessitatem præsupposito.

1. 13. de Trin. c. 10.

Sequuntur nunc ea, quæ Bellarminus circa describendum Prædestinationis ordinem in mente divinâ habet ab orthodoxia Augustini & Evangelicorum non planè nihil devia, ad breve examen revocanda. *Primo* statim membro contra scripturæ revelationem statuit, prævidisse DEUM, posse se variis modis liberare homines lapsos vel omnes, vel aliquos pro arbitratu suo, dum sine restrictione & coarctatione omnipotentia divinæ verè dicitur, non nisi unicum à DEO prævisum esse modum, quibus homines lapsi, non aliqui tantum, sed omnes possent juvari, eum videlicet, qui postmodum deductus est in effectum. *Augustinus* de hoc ita suam expressit mentem, scribens: *Eos, qui dicunt, itane Deo alius defuit modus, quo liberaret homines à miseria hujus mortalitatis, ut Filium unigenitum Deum sibi coæternum, hominem vellent fieri, humanam induendo animam & carnem, mortalemque factum perpeti mortem? parum est sic refellere, ut istum modum, quos nos per Mediatorem DEI & hominum, hominem Iesum Christum, Deus liberare dignatur, adferamus bonum & divinæ dignitati congruum, verum etiam ut ostendamus, non alium modum possibilem DEO defuisse, cujus potestati cuncta subjacent equaliter, sed sananda miserie nostræ modum convenientiorem non alium fuisse, necesse oportuisse. Quid enim tam necessarium fuit ad erigendam spem nostram, mentisque mortalium, conditione mortalitatis ipsius abjectas, ab immortalitatis desperatione liberandas, quam ut demonstraretur nobis, quanti nos penderet Deus, quantumque diligeret? Videtur quidem Augustinus consentire Bellarmino in commendanda DEI omnipotentia circa modum non unum ad homines à morte æternâ liberandos; sed dum expressè addit, convenientiorem non fuisse alium, quàm quo facta est redemptio, quin nec esse etiam oportuisse, imò insuper certo respectu eum dicit fuisse necessarium, prædamnavit Bellarmini sententiam de prævisis à DEO variis liberandi modis, & rectè quidem, quia in scripturis quoque sacris nulla hujus varietatis ratio habetur, solo Christi patientis nomine & merito fidelibus ad æternæ salutis acquisitionem præscripto & commendato.*

Deinde, præter id, quod in serie & ordine Decretorum Bellarminus primum de hominis ad imaginem, & quæ sequeretur eam non amissam, beatitudinem æternam creatione omisit, sibi met ipsi contradixit & scripsit, dum post lapsus permittendi prævisionem statuit, voluisse Deum non omnes, sed quosdam ex lapsorum numero misericorditer liberare, aliis in massa perditionis justè relictis, contra id, quod Controversia an-

siã antecedente de auxilio sufficienti ad salutem omnibus dato ex Augustino etiam docuit & confirmavit, nunc Apostatã factõ, & castris particulariorum ac nominatim supra vel antelapsariorum adscripto, quod inconstantis animi indicium est.

Tertio, idem dici debet atque potest de eo, quod de idoneis pro salvatione electorum mediis subjunxit, dum supra non semel est ostensum, eadem media Gratia sufficientis Augustinum ad scripturã normam reprobis & electis adscriptis se, quamvis dispari cum fructu & effectu, his quidem Gratia per vires in ejusdem oblatione datas obedienter se submittentibus, illis autem contumaciter vel statim à principio repudiantibus, vel acceptam ob seculi amorem negligentibus & amittentibus, atque propter hoc ipsum justissimo DEI ad ulteriorem & extraordinariam auxilii Gratiam minimè obligati iudicio reprobatis, adque æternam damnationem destinatis, nullo Gratia, sed solius Fidei non acceptatã aut repulsa defectu.

Quarto, invertit ordinem Decretorum à Scripturã observatum Bellarminus in eo, quod electionem Christi, videlicet, ad satisfaciendum pro peccatis humani generis, excogitationi remediorum, eorundemque adprobationi postposuit, quã tamen omninõ debebat antecedere, addito, quod orthodoxorum alii etiam observarunt, hanc electionem liberandam esse ab omnibus illis imperfectionibus, quã electioni inter homines usitatã ob causas satis cognitatas solent adherere, quales sunt & numerantur, hujus vel illius dubii occurrentis discussio, prãvia ante decretum consultatio, à notiori ad ignotius progressio, utpotè quibus & similibus, cui ab æterno omnia sunt cognitissima, opus habet minimè, & quãcunque talia in hocce negotio & aliis scriptura solet commemorare, ad nostrum intelligendi modum sunt aptata.

Quinto tandem, quod primarium in hac Quæstione est notatu dignum, Bellarminus in hac serie Electionis omittit Fidem, nullatenus omittendam, utpotè toties à Spiritu Sancto inculcatam, quoties per Fidem homines docet salvari; eandem verò rationem electionis ad gloriam, quã ad gratiam est, esse, Bellarminus ipse in hac Controversia, & quidem ex Augustino etiam, in se contra alios è numero Scholasticorum suscepit demonstrandum, hic quoque cum omnibus cæteris Ecclesiã Romanensium Doctoribus ostendens, quantus sit Fidei salvificæ hostis, quam, ut in scriptura tanquam ex parte nostri solum Justificationis & æternæ salvationis medium locis ferè innumeris commendatum, ausu tamen nefario & inexcusabili exclusam voluit & exilio quasi præscriptam, ordini Divino è diametro contrarius, eò acriori insuper Censurã ex Instituto præsentis perstringendus, quò majori conatu, non dicam nunc oracula scripturæ, quod ab aliis ad oculum sufficienter est demonstratum, sed Augustini testimonia ad suas trahere partes præter mentem Doctoris sancti laboravit, quod nunc erit ostendendum.

Videlicet, postquam Bellarminus Controversiã statum se putavit potuisse, & exposuisse Mentem suam, non ubique sanam, uti proximè visum est, & non parum in plerisque capitibus erroneam & scripturæ adversam, non tantum ausus est eam plerisque post exortam hæresin Pelagianam Ecclesiã Doctoribus sanctitatis nomine claris tanquam Fidem Catholicam adscribere, sed ad Augustini præcipuè consensum provocare, eundemque ita commendatum describere, quasi hæc sententia, utpotè à Pontificibus Romanis Cælestino, Leone, Gelasio recepta & approbata non pro quorumvis Doctorum opinione, sed Fide Ecclesiã Catholicã sit habenda & agnoscenda. Non repeto observationem de authoribus opinionis contrariæ paulò ante exindicio *Macedonis* Augustiniani adductis, sed addo hic insuper, plures esse, qui à Bellarmino hic dissentiant. Juvat pro more hætenus recepto unius & alterius mentem accuratius circa hanc Controversiam maximi æstimandam indagare. *Becanus* certè, Theologiã Scholasticã Expositor non postremus hoc seculo, à parte stans adversaria, & Prædestinationi Meritorum prævisionem subternens, ubi ad auctoritatem Augustini fuit respondendum, sequentia scripsit non negligenda: *Augustinus duplicem agnoscit prædestinatorum electionem, unam ad Gratiam, alteram*
ad glo-

de Deo &
Attrib.
c. 14.

ad Gloriam. Priorem vocat Prædestinationem & præparationem Gratiæ, posteriorem vero electionem, seu prædestinationem remunerationis. Quando igitur disputat contra Pelagianos, neutram probat esse factam ex prævisis liberi Arbitrii meritis. At contra Sempelagianos contendit solum, electionem ad gratiam non esse factam ex liberi Arbitrii meritis. An autem electio ad gloriam facta sit ex meritis gratiæ, quod hic queritur, nunquam fuit apud ipsos controversum. Quid autem sentiat Augustinus de electione ad gloriam ex prævisis gratiæ meritis, non satis constat. Aliqui putant, illum sentire nobiscum, nempe, electionem efficacem ad gloriam ex prævisis gratiæ meritis esse factam. Alii vocant illum contra nos, alii denique contendunt, initio quidem sensisse nobiscum, sed postea tamen revocasse, inter quos Bellarminus primum occupat locum. Itaque incertum est de mente Augustini.

T. I. l. 9.
c. 6. & seqq.

cap. 9.
p. 183.

de Deo
uno &
Trino,
Disp. II.
cap. 4.
p. 274.

Hæc ille à mente Bellarmini non parùm aliena; in quibus etsi non pauca sint, quæ merentur debitam animadversionem, tamen ob vitandam hic prolixitatem ad sequentia reservantur examinanda, ubi Bellarminus, quod hic videtur contra Pelagianos infringere, utraque manu largitur & omnibus urget modis. Sufficiat hic illud solum observasse, Bellarminum è Socii apertissimâ confessione consensum Augustini justo liberius & liberalius sibi promissile. Accedit aliud quid, iudem notatu dignissimum, quod alius & recentior Bellarmini focius, nimirum laudatus supra non semel Petavius, contra hanc nimiam Bellarmini libertatem & liberalitatem suppeditat, ut aliorum de Augustini sententia circa Quæstionem hanc Judicia prætermittam in præsens. Is equidem prolixissimè in Theologia, quam vocat dogmaticam, occupatus est circa demonstrandam ex Augustino sententiam, electionem ad gloriam, seu Prædestinationem ex nullis Meritis à Deo prævisis fieri, sed ex gratiâ voluntate, in quo videtur partes Bellarmini strenuè & fortiter defendisse; in adpendice autem ad libros de Incarnatione, quæ post alteram Tomi quarti partem legitur, contra Bellarminum, quamvis nomine ejus non expresse, monuit aliqua observatu non indigna, è quorum numero sequentia huc omnino videntur pertinere: Augustinus sententiam de electione ad gloriam nullis prævisis Meritis facta amplexus, suffragatores habuit posteros complures; neque tamen aut illius auctoritas, aut istorum consensus à sententia illi contraria sequenda tuncdaque retardavit insignes aliquot Pietate ac Doctrinâ Theologos, quorum tantum valuit exemplum, ut hoc tempore communiter ac promiscuè in Scholis adhibeatur, & ut inania se habent; altera paulatim obducta rerum videatur potitura. Et ubi repetit, se antehac opinionem de electione gratiâ Augustino vindicasse, contra quam aliqui habuerant persuasum, ac quam potuerit validis rationibus defendisse ac munivisse, post tamen eam quam honorificentissimè dimissâ alteram decrevit anteponendam, addidit, hocce suum factum & consilium jure neminem posse vituperare, nisi qui hoc ante constituerit, ambarum illarum alterutram evasisse in auctoritatem Fidei Catholice, quod quidem putat neminem nisi iniquum, ac parùm aut eruditum aut consideratum facere. Aliquibus interpositis sequentem format quæstionem: Hanc Fidei Catholice lege constitutum est, ut ea docerent ac profiterentur Christiani, que de Electione ad gloriam sine Meritorum prævisione Augustinus affirmat? In negativam inclinare Petavius, sequens proximè Quæstio indicat: Quæ Synodus, quod Decretum Pontificis Romani illam opinionem declaravit esse rem Fidei Catholice? Et iterùm alia: Cum tam multa de gratiâ & justificatione contra Pelagianos & recentiores hæreticos in Concilio & Decretis Pontificis definita præscriptaque sint, quis eam Quæstionem inclusit in necessitate professionis Catholice? Petavio succedat laudatus itidem supra ex eadem Societate Doctor Ignatius de Kennis, mentem suam super Augustini sententia verbis sequentibus exponens: Præcipua contentio est circa eam, que, videlicet contentio, uti multis jam temporibus tenuit, ita nullis inquam opinor, est finienda, quod ejusmodi in utramque partem testimonia est. S. Doctoris operibus possint deponi, quorum si alterutra tantum reperirentur, posset pro illa parte de mente ejus pronuntari securè. Nunc alia aliis quandam incertitudinis umbram adfricant, ut aliquando subierit cogitatio, utramque illi sententiam ut probabilem placuisse, & modo hac, modo illa pro diversis occasionibus usum fuisse. Addit, se id magis acturum, ut declaret, quod alteram, videlicet de Electione ex Meritis, sententiam liquido tenuerit & revocaverit nunquam, quam quod non tenuerit aliam. Subjungit,

jungit, id quod crebro in ore habeant non pauci, Augustini doctrinam in libris de gratia de Prædestinatione traditam esse ab Ecclesia & Pontificibus adprobatam, tantum quoad eos Articulos esse verum, in quibus contra Pelagium & Semipelagianos docuerit, solis arbitrii liberi viribus sive gratie vera interna auxilio nullum dari Iustificatio- nis initium, non meritum, non perseverantiam, non respicientiam, non denique glo- riam. Ratione esse dicit, quia major adprobatio nusquam extet, & Pontifices Augu- stini doctrinam adprobantes, ut Zosimum, Cælestinum, Leonem Magnum, Gela- sium &c. exque Leonis præscripto Concilium Arafricanum secundum, horum & nullorum aliorum Articulorum meminisse, imò Cælestinum expresse in Epistolâ ad Gallia Episcopos aliis Augustini sententiis, inter quas præfens quoque sit, majorem negasse auctoritatem, scribendo, Profundiores difficilioreque partes incurrentium Quæstio- num, quas pertractarunt latius, qui hereticis resisterent, sicut non audeamus con- temnere, ita non necesse habemus adstruere. Provocat post etiam ad exemplum Pe- tavii, qui, etsi pluribus argumentis demonstrare fuerit conatus, aliam fuisse Augu- stini doctrinam, tamen citra piaculum apertè discesserit ab eâ. Multiplici modo scriptor hic discedit à mente & sententia Bellarmini; ut ad eò mirum possit videri non immeritò, eum tam temerariè ad fidem catholicam totius Ecclesiæ provocare ausum fuisse, non paucis ex eodem ordine Sociis apertissimè contradicentibus & scribentibus. Superpondii loco & ex abundantia addatur hisce novissimus Doctrinæ Augustini vindex Henricus de Noris, Professor Patavinus, inter alia contra Augu- stini hostes inquirens, An sententia ejus de Prædestinatione ad Gloriam ante omnem meritorum provisionem sit per excessum prolata? In cujus Quæstionis discussione contra Petavium, Augustini auctoritatem ad hanc Controvertiam pro nullo vale- re præjudicio, scribentem observat, Anno Seculi superioris post octogesium quarto, à Claudio Aquaviva, universæ Societatis Moderatore, prævio sex Theo- logorum ejusdem Sodalitii examine, selectas esse quasdam sententias omnibus so- ciis defendendas, ne quolibet Doctrinæ vento circumferrentur, ubi sequentia le- gantur: *Definitum est, Prædestinationis nec rationem nec conditionem esse ex parte no- stra. Id ad Pietatem pertinere parum, dicit aliquis. At hanc Augustini doctrinam non modo communiter Theologorum Schola jam recipit; sed & Ecclesiæ Patres per mille & ducentos circiter Annos, qui id probare contendunt ex scripturis & Responsis Pon- tificum Romanorum, nempe, Zosimi, Sixti, Cælestini, Leonis, Gelasii, apud quos Massilienses Cassianus, Faustus, aliique hujus Prædestinationis (gratuitæ) oppugnato- res male semper audierunt.*

Circa finem vindiciarum idem peculiare caput, idque satis prolixum, scripsit contra eos, qui verbis ex Epistolâ Cælestini ad Gallos ab Ignatio de Kennis supra hunc in finem citatis ad limitandam Augustini auctoritatem utuntur, vel potius abutuntur, ostendens non solum, è sententia Baronii, Suarezii, Sirmondi, verba hæc non esse partem ipsius Epistolæ Cælestini, sed adpenticem ejus à manu aliena adsumam; verum etiam, etsi pro verbis Cælestini agnoscantur, non tamen ob- esse auctoritati sententiæ Augustini de Prædestinatione gratuitâ, quod non pauci opinionis contrariæ fautores existimaverant. Vide hic iterum lector Cadmæos fra- tres non tam de sententia Augustini, quàm de sublimissimo fidei Christianæ articulo, Prædestinatione videlicet, gratuitane sit, an læcus, concertantes inter se & vehementissimè disputantes, quasi de vilissimo quodam negotio ageretur, & cui- vis esset licitum, pro lubitu sententiam, quæ probabilis videretur, amplecti & defendere; Ecclesiæ Romanensi, quæ unitatem fidei & Dogmatum ad eam pertinentium pro singulari notâ veritatis indubiæ venditat, eandemque sibimet præ omnibus aliis adscribit jactabunda, has lites & controversias, non hodiè demum natas, sed à plurimo jam tempore ultrò citroque ventilatas oculis conniventibus intuente, nullâ sollicitudine adhibita, ut per auctoritatem, quâ ante cæteras se putat gaudere, Apostolicam sopiantur, quæ non sine maximo unitatis præjudicio ac infirmi- orum scandalo fervent, neque nullum planè impedimentum ponunt infidelium extra Ecclesiam conversioni.

Ut autem ad Augustinum redeamus & respiciamus, visuri inter has diver- sissimas de ejus mente opiniones, quibus optimum Doctorem miserè distraxerunt, qui varia methodo & intentione, suis nimirum inservientes hypothefibus. Eum

Pppp

ad partes

Vindici.
August.
c. 3 §. 7.pag. 207.
& seqq.

ad partes cogere laborarunt, quæ eo steterit sententia de Quæstione præsentis, & ne labes erroris tanto Patri possit jure imputari in genere notandum est, cum neque à partibus Bellarmini, neque à partibus sententiæ, quam sibi contrariam oppugnavit, stetit, ac ab utrisque in irritum ad ejus auctoritatem provocari. Hoc quidem debet haberi pro certo & indubio, quidquid post omnes alios *Ignatio de Kenis* videatur, omnium minimè eum inclinasse ad sententiam de Prædestinatione ex meritis vel post meritum prævisionem, utpotè contra quam loca fere innumera è pluribus ejus scriptis possunt adduci, Petavio, quamvis eidem adhaerente, id ingenuè tamen, uti par erat, agnoscente. Sed & neque pro sententia Bellarmini pugnasse debet existimari. Agnovit quidem cum eo Prædestinationem omninò gratuitam, nullo Meritorum respectu ex parte hominis intercedente. Verùm, ut de gratia efficacè & irresistibili, quam ex antecedentibus hic iterum inculcavit Bellarminus, non repetat, quæ supra non semel ex Augustino sunt observata; ipsa fidei omisso in descriptione Prædestinationis facit, quo minus Bellarmino adhiberi, & Augustino in castris ejus partes liceat permittere. Non nescius sum, quid in contrarium hic soleat proferri, quasi respectum fidei ab hoc Prædestinationis negotio videatur sanctus Pater omninò removisse. Atqui si mens ejus ritè percipiatur & attendatur probè, contra quem vel quos talia scripserit, manifestum fiet, nihil eum contra nos scripsisse.

cap. 23.

Videlicet primo *Retractionum* libro, quo examinavit à se adhuc juniore & ante Episcopatum scripta, sub ineundem quoque revocavit *Expositionem quarundam ex Epistola Pauli ad Romanos*, in gratiam Fratrum quorundam antehac oretenus & scriptoretenus traditam. In ejusdem capite sexto inter alia se hæc scripsisse notat: *Non elegit DEVS opera cujusquam in præscientia, quæ & ipse daturus est, sed fidem elegit in præscientia, ut quem sibi crediturum esse præservit, ipsum elegerit cui Spiritum Sanctum daret, ut bona operando vitam quoque æternam consequeretur.* Addit pro Epicrisi, *Nondum diligentius quæsieram, nec adhuc inveneram, qualis sit electio gratiæ, quæ utique non est gratia, si eam ulla præcedant merita, ne jam quod datur, non secundum gratiam, sed debitum reddatur potius meritis, quam donetur.* Proinde, *quod subjunxi, Quod ergò credimus, nostrum est; quod autem bonum operamur, illius est, qui credentibus dat Spiritum Sanctum, profectò non dicerem, si jam scirem, ipsam fidem etiam inter DEI munera reperiri, quæ dantur in eodem Spiritu. Virumque ergò nostrum est propter arbitrium voluntatis, & utrumque tamen datum est per Spiritum Fidei & charitatis.* Et quod paulò post dixi, *Nostrum est credere & velle, illius autem dare credentibus & volentibus facultatem bene operandi per Spiritum Sanctum, verum est quidem; sed eadem regulà & utrumque ipsius est, quia ipse preparat voluntatem, & utrumque nostrum, quia non fit nisi volentibus nobis.* Ac per hoc, *quod etiam postea dixi, Quia nec velle possumus, nisi vocemur, & cum post vocationem voluerimus, non sufficit voluntas nostra & cursus noster, nisi DEUS & vires currentibus præbeat & perducatur, quo vocat; ac deinde subjunxi, Manifestum est ergò, non volentis, neque currentis, sed misericordis esse DEI, quod bene operamur, omninò verissimum est.* Sed parum de ipsa vocatione disserui, *quæ fit secundum DEI propositum; non enim omnium, qui vocantur, talis est, sed tantum electorum.* Itaque, *quod paulò post dixi, Sicut in his, quos dixit DEUS, non opera, sed fides inchoat meritum, ut per munus DEI operentur bene; sic in his, quos damnat, infidelitas & impietas inchoat pœnam meritum, ut per ipsam pœnam malè etiam operentur, verissimè dixi, sed fidei meritum etiam ipsum esse DEI donum, nec putari querendum esse, nec dixi. Et alio loco, Cujus miseretur, inquam, facit eum operari bene, & quem obdurat, reliquit eum, ut mala operetur.*

Sed & illa Misericordia præcedenti merito fidei tribuitur, & ista obduratio præcedenti impietati; *quod quidem verum est. Sed adhuc querendum erat, utrum & meritum fidei Misericordia DEI præveniat, id est, utrum ista Misericordia idè tantummodo fiat in homine, quia fidelis est, an etiam facta fuerit, ut fidelis esset. Legimus enim Apostolo dicente, Misericordiam consecutus sum, ut fidelis essem, non ait, quia fidelis eram. Fideli ergò datur quidem, sed data est etiam, ut esset*

ut esset fidelis. Debuerunt hæc aliquantò plenius & prolixius adscribi, ut, quia hic locus esse solet inter vexatissimos, qui sæpius contra Evangelicorum sententiam ob-
 jicitur, quasi ab eadem alienissimus, imò derecētissimè eidem oppositus è toto con-
 textu pateat, quid propriè fuerit à Doctore sancto retractatum & revocatum. Ni-
 mitùm, non retractavit, quod fidem elegisse DEUM in præscientia scripsit, uti
 hostibus fidei videtur, sed quia fidem putavit ex arbitrii viribus, non à præve-
 niente DEI gratia originem habere, & eam antecederet promereri. Id ita se
 habere, constat exindè, quia scribit expressè, se scire jam, in retractationibus vi-
 delicet occupatum, quod antehac nesciverat, ipsam etiam Fidem inter DEI munera
 reperiri. Atque eodem sensu in sequentibus confirmat verissimè se scripsisse, non
 opera, sed Fidem inchoare meritum, (vocabuli meriti in significatione ampliori
 sumto, uti Bellarminus ipse monuit,) hac tamen addita limitatione, quam antè-
 hæc se fatetur omisisse, Fidei meritum etiam ipsam esse DEI donum. Ita etiam agno-
 scit porrò verum esse, quod scripsit, Misericordiam, videlicet electionis, tribui
 præcedenti merito fidei, sicut obduratio tribuitur impietati (vel infidelitati) præceden-
 ti, nisi quod addit, querendum adhuc fuisse, utrum ita Misericordia ideo tantum
 fiat in homine, quia fidelis est, an verò etiam facta fuerit, ut fidelis esset, sequenti
 decisione, Fideli Misericordiam dari quidem, sed datam esse etiam, ut esset fide-
 lis. Ubi notanter distinguit Pater augustissimus inter misericordiam vel gratiam
 DEI vocantis & eligentis, illam præcedere & absolutum sine respectu fidei, hanc
 verò sequi & hypotheticam cum respectu fidei conjunctam esse docens, quod fa-
 tis est huic Proposito, undè cetera etiam facillè possunt illustrari. Confirman-
 tur hæc etiam uberius ex eo, quod eodem tempore, quo retractationes scripsit,
 in libro de Prædestinatione Sanctorum, quem ad Prosperum & Hilarium aliqua ex
 operibus difficiliora objicientes direxit, & in eo mentem suam prolixissimè ex-
 posuit, eodem modo hunc errorem suum agnovit & emendavit, eadem addu-
 cens verba, quibus eum in retractationibus usum vidimus, in antecessum signifi-
 cans, quo scripturæ testimonio ab hoc errore suo fuerit abductus, verbis nimi-
 rum Apostoli sequentibus: Quid habes, homo, quod non accepisti? Si autem ac-
 cepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Hoc testimonio præcipuè convictus
 sum, inquit, cum similiter errarem, putans, fidem, qua in DEUM credimus, non esse
 donum DEI, sed à nobis esse in nobis, & per illam nos impetrare donum DEI, quibus
 temperanter, justè & pie vivamus in hoc seculo.

Addit, Neque enim putabam, Fidem gratia DEI præveniri, ut per illam
 nobis daretur, quod posceremus utiliter, nisi quia credere non possemus, si non
 præcederet præconium veritatis. Ut autem prædicato nobis Evangelio consenti-
 remus, nostrum esse proprium, & nobis ex nobis esse arbitraber; quem meum
 errorem opuscula mea nonnulla ante Episcopatum meum scripta satis indicant. Ha-
 bes hic, lector amice, Augustinum confitentem reum, & agnoscentem sed non in
 numero plurali errores, verum in singulari errorem, quem præter necessitatem &
 debitum multiplicare sine gravi injuria in authorem tam commendatum nemo pot-
 est. Observatum id etiam est Doctoribus Evangelicis, qui in Controversiæ hujus
 accuratori tractatione ex Augustino monuerunt, id solum in hæc Quæstione Au-
 gustinum retractasse. Imò, quod probe notandum & contra Bellarminum & alios
 qui Sancto Doctore mentis inconstantiam vel aliquem excessum in his contra Pelagia-
 nos Controversiis adscribunt, laudatus paulò ante vindex Augustinianus, Hen-
 ricus de Noris, post plura in gratiam Augustini contra recentiores Augustino-ma-
 stigas monita, hæc pro ejus Doctrina in hoc Fidei puncto scripsit: Nullum in li-
 bris contra Pelagianos adsertam Dogma recantavit, nullam, non dico, sententiam
 correxit, sed neque unum verbum, veluti minus aptum erasit, sed universa ac sin-
 gula adprobavit autoritate senili; ut vel hinc Divina gratia, quam triginta & am-
 plius libris contra Pelagianorum insultus acerrimè propugnavit, dignam veluti tan-
 to labore vicem rependens, scribenti adfuisse sit credita, quod procul à quolibet
 vel levissimo errore Volumina illa credo digna perscriberet. Post aliqua, Ecclesie Do-
 ctiores tantum abest, ut vel unà liturà Augustini de gratia Divinà doctrinam emen-
 darint, ut veluti è sacratori Cortina datam eandem venerantes contra Semipela-
 gianos defenderint, ac Romana ipsa Ecclesia fidelibus sequendam proposuerit. Ad

PPPP 2 hominem

hominem me disputare hujus testimonii adductione nemo non videt. Sufficiat illud interea, contra illorum accusationes præsertim, qui exortis post *Iansenium* de gratia & Prædestinatione Controversiis, necdum post aliquot Pontificum Romanorum Bullas omnino sopitis, Augustinum ad partes diversas & adversas trahere, & tantum non discerpere sunt ausi, excitato inter ipsosmet vindice, quorum in explicandâ Augustini sententia labor hæcenus fuit quam-maximè dubius & anceps.

Ne verò eadem culpâ nobis etiam Evangelicis justè possit imputari, præter ea testimonia de Fidei respectu in negotio Prædestinationis, quæ in retractationibus minimè retractata vidimus, quidquid etiam hostibus Augustini, præjudicio laborantibus & aliorum autoritate præoccupatis videatur, ostendendum nunc restat, Augustinum alibi etiam hunc Fidei respectum in negotio Prædestinationis attendisse. Eminent hic locus verè classicus è Commentario in Evangelium Johannis enucleatissimo desumptus, ubi verba Christi, *Qui ex DEO est, DEI verba audit*, sequentem in modum ad institutum præsens accommodatissimè explicantur: *Quod Dominus ait, Qui ex DEO est, DEI verba audit, propterea vos non auditis, quia ex DEO non estis; non merita naturarum discrevit, aut propter suam carnem & animam in hominibus aliquam invenit naturam, que peccato non esset vitata, sed quomodo (videtur legendum esse, quoniam) præscierat, qui fuerant credituri, ipsos dixit ex DEO, quomodo (vel, quoniam) regenerationis adoptione renascerentur ex DEO. Ad hos pertinet, qui est ex DEO, DEI verba audit. Quod verò sequitur, Propterea vos non auditis, quia non estis ex DEO, eis dictum est, qui non solum peccato vitiosi erant, (nam hoc malum omnibus erat commune,) sed etiam præcogniti, quod non fuerant credituri eâ fide, quâ solâ possent à peccatorum obligatione liberari. Quapropter præscribat illos, quibus talia dicebat, in eo permansuros, quod erant ex Diabolo, id est, in peccatis suis ac impietate morituros, in quâ similes erant ei, nec venturos ad regenerationem, in qua essent filii DEI, hoc est, ex DEO nati, à quo erant homines creati. Secundum hanc Prædestinationem locutus est Dominus, non quod aliquem invenerit hominem, qui vel secundum regenerationem jam esset ex DEO, vel secundum naturam jam non esset ex DEO. Satis aperta hæc esse pro decisione præsentis Controversiæ existimo, nec dubito, quin cuncti Veritatis Evangelicæ studiosi id ipsum sint agnitori. Non enim modò Fidei præscientiam inculcat, sed etiam è contrario ejus defectum accusat, expressissimè significans, in negotio Prædestinationis ex mente Salvatoris CHRISTI omninò eam debere attendi & in considerationem trahi. Huc pertinent & referri debent ea Augustini loca, quæ universalem DEI erga omnes in universum homines gratiam docent & confirmant, suprâ ex indicio *Petavi* adducta. Posita enim hæc universali erga omnes gratia, & quæ illam sequitur immediate, universali pro omnibus merito & satisfactione CHRISTI, atque ut omne trinum sit perfectum, universali per verbum ad Ecclesiam vocatione, electio absoluta stare non potest, iis ipsismet agnoscentibus, qui huic, id est, electioni atque sic etiam reprobationi, absolutæ fundamenti loco particularem gratiam, particulare meritum, particularem quoque vocationem substernunt, uti è publicis ipsorum scriptis constat, nec uberiori opus est expositione.*

Id porò nunc superest, ut quoniam Bellarminus suam Propositionem de gratuita Prædestinatione contra hostes ejusdem variis ex Augustino etiam rationibus confirmare laboravit, quid de iis statuendum sit, quàm licebit brevissimè videamus; præmissò hoc ex antecedentibus Monito nos quoque Evangelicos gratuitam docere Prædestinationem, sed cum respectu Fidei, ut sufficienter est ostensum ex Augustino, hic etiam Evangelicæ Veritatis Teste & Confessore luculentissimo. Et quidem circa rationem *primam* habet aliqua, quæ merentur ad sensum, aliqua, quæ è contrario dissensum. Optimè, adque Evangelicorum sententiam adpositissimè verba CHRISTI de Fide, Salutis æternæ medio, & ejus defectu, tanquam æternæ damnationis causâ commendat, quibus nihil ex universo Codice Biblico ad præsens Institutum accommodatius potuisset adduci, dum Prædestinatio gratuita, quam Bellarminus defendit absolutam, hoc

Tract. 42.
circa. fin.

hoc ipso statuitur hypothetica expressissimè, ut non potuerit expressius. Rectè itidem, atque ad Augustini mentem Fides dicitur DEI donum esse; sed minus rectè, minus orthodoxè additur *Fidem non omnibus dari*, utpotè pugnans directè contra Augustini testimonia superius adducta, quæ universalem DEI vocantis & Fidem obferentis gratiam adstruunt.

Pejus adhuc Apostoli testimonium ad *Philippenses* applicatur errori huic, quia ex receptis Philosophorum regulis uniùs positio non est alterius exclusio, minimeque sequitur, id quod Paulus in his auditoribus suis tanquam insigne aliquod à DEO Beneficium prædicavit, aliis quoque non commune fuisse, quin potius ex cæteris Epistolis patet clarissimè, ejusdem Beneficii per munus Apostolicum alios plures factos esse participes, imò quoad oblationis Divinæ gratiam universalem omnes & singulos, etsi non ab omnibus receptam vel conservatam, quod non DEO, sed hominum perverſitati venit adscribendum. Omnium pessimè autem hoc idem ad consequentiam trahitur à Bellarmino. Verum est quidem, quod scribit, *illos salvari solos, quos gratis salvare DEVS decreverit*, si hominum mèrita excludit tantum; at si Fidem simul exclusam vult, decretum salvandi statuens absolutum, sine respectu Fidei in meritum CHRISTI quem electionis ordinem expressè scriptura describit, falsum est. Atque sic etiam sequentia debent intelligi verba Bellarmini, *quod nimirum præscriberet DEVS ante constitutionem mundi, quibus salutem gratis* (sine propriis videlicet meritis, non tamen sine respectu intercedentis meriti & satisfactionis CHRISTI per Fidem veram & vivam adprehendendi) *esset daturus, & hoc ipsum* (id est ordine jam dicto & sibi beneplacito) *ab ipsa æternitate decreverit & præordinavit, cum scientia DEI & Propositum* (hoc ordine homines eligere & salvare) *sint æterna & immutabilia.* In Conclusione itidem verè scribit, veram esse Augustini sententiam de gratuità Prædestinatione, prout ea in antecedentibus est explicata; minus autem accuratè scientiam, quam proponit, nec immeritò, Prædestinationi, dicit *gratuitam*, utpotè quod epitheton impertinentissimè huc trahitur. De vocabulo *Meriti* & ejus sensu ad Patrum & nominatim Augustini mentem suo infra loco uberius erit locus dicendi. Nunc quod *secundam* attinet rationem, quam Bellarminus ad gratuitam Prædestinationem suo sensu demonstrandam adducit, desumptam à *Dono Perseverantiæ*, Augustini quodam testimonio confirmatam, magis ad Evangelicorum sententiam de fide negotium electionis ingrediente debet referri, quia constat, requiri non quamvis Fidem, non in specie temporariam, etsi veram & sinceram, sed constantem & ad vitæ finem constantem perseverantem, oraculis scripturæ id clarissimè exigentibus.

Quin & rationes additæ à Bellarmino magis speciales, orationis pro fidei constantia necessitatem ac termini vitæ considerationem urgentes, huic sententiæ nihil omnino obsunt. Non preces quotidianæ à DEO imperatæ. Commendantur enim eæ fidelibus, ut Fides prævisa per eas eò magis crescat & augeatur, Pietasque & Devotio Christiana in perpetuo conservetur exercitio, sine quibus hominem fieri languidum & desidem testatur Experientia. Neque etiam *Terminus vitæ*, qui etsi à nutu DEI dependet, nihil tamen impedit, quò minus à DEO fides in homine ad æternam Beatitudinem eligendo respiciatur. Exempla eorum, quos ante lapsum DEUS ad se rapit, uti Author libri sapientiæ scribit, Augustinus non inter ordinaria, sed inscrutabilia DEI Judicia ponit. Hinc in opere de sanctorum Prædestinatione: *Quis audet negare christianus, justum, si morte fuerit præoccupatus, cap. 14. futurum in refrigerio? Quilibet hoc dixerit. Quis sane fidei homo putabit resistendum? Item, si dixerit, justum, si à iustitia sua recesserit, in qua diu vixit, & in eâ fuerit impietate defunctus, in quâ, non dico, Annum unum, sed diem unum duxerit, in pœnas iniquis debitas hinc iturum, nihil sibi præteritam Iustitiam suam profuturam; huic perspicua veritati quis fidelium contradicit? Porro, si queratur à nobis, utrum, si tunc esset mortuus, quando justus erat, pœnas esset inventurus, an requiem; numquid requiem respondere dubitamus? Hæc tota est causa, cur dictum est, à quocunque sit dictum, raprus est, ne malitia mutaret intellectum ejus; dictum est enim secundum pericula vitæ hujus, non secundum DEI præscientiam, qui hoc præ-*

servit, quod futurum erat, non quod futurum erat, id est, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, ut tentationum subtraheretur incerto, non, quod peccatorus esset, qui mansurus in tentatione non esset, de hac quippe vita legitur in libro Iobi, Numquid non tentatio est vita hominis super tertiam? Sed quare aliis concedatur, ut ex hujus vite periculis, dum justi sunt, auferantur, alii vero justi, donec à Iustitia cadunt, in eisdem periculis vita productiore teneantur, quis cognovit sensum Domini. Et tamen hinc intelligi datur, illis etiam justis, qui bonos pioque mores usque ad senectutis maturitatem & diem vite hujus ultimum servant, non in suis meritis, sed in Domino gloriandum esse; quoniam qui vite brevitate rapuit justum, ne malitia mutet intellectum ejus, ipse in quantumcunque vite longitudine custodit justum, ne malitia mutet intellectum ejus. Cur autem tenuerit, quem casurum justum priusquam caderet, hinc posset auferre justissima omnino, sed inscrutabilia sunt Iudicia ejus. Aliquantò prolixius hæc debuerunt exscribi, quia Doctoris sancti mentem super præsentis testimonio satis aperte declarant, nostræ de Fidei respectu in negotio Electionis Sententiæ nihil planè obficientem, modò sincerè proponatur & intelligatur.

Quoad rationem tertiam à parvulorum diversitate desumptam nullâ hic opus est responsione, cum de Augustini sententiâ supra peculiari Quæstione sit actum. Restat quarta, Exemplum CHRISTI commendans, quo etiam non semel Augustinus hic & ibi legatur usus ad gratuitam fidelium electionem contra Pelagianos merita urgentis demonstrandam; putans, eandem esse rationem capitis, quæ membrorum sit, non tamen iusto amplius hæc comparatio & præter mentem Patris augustissimi debet extendi, cum alias facile possit ostendi, in hoc simili plura etiam occurrere dissimilia, hæc etiam addendâ observatione, Codicem sacrum nullibi expressam hujus inter Caput & membra comparationis facere mentionem, Augustinum quoque non aliâ de causâ & ratione usum esse eâ, quam ut omnem meriti respectum excluderet à negotio electionis, quam contra Pelagianos ideò gratuitam defendit acerrimè.

Sed progrediendum est ulterius cum Bellarmino, & videndum porro, quid partim ad auctoritatem scripturæ à parte adversariâ pro meritorum respectu in Prædestinatione adductam, partim ad testimonia ipsius Augustini, quæ eadem merita videntur urgere, conatus sit respondere Bellarminus. Et quidem ad locum de conservatione Coronæ Apocalypticæ ea ex opere de *Correptione & Gratia* Augustini verba ad demonstrandam Timoris necessitatem profert, quæ loco ibidem citato non leguntur; quamvis, si legerentur ibidem, non eo deberent trahi, quo Bellarminus putat, uti in Quæstione de Salutis certitudine infra demonstrabitur. De cætero, uti observatio Augustini de Patribus Ecclesiæ anterioris è *Prospero* non impertinens est, neque suo caret fundamento, quod præsentem attinet controversiam; ita quæ ad duo Augustini loca contra Prædestinationem gratuitam objecta respondet Bellarminus, brevem merentur censuram. Prior est ex opere de *Prædestinatione & Gratia*, contra quod etiam non sine causâ excipere videtur, non iudicari illud ab hominibus doctis esse opus Augustini, quod ejus nulla fiat mentio in *retractationibus*, neque in *Possidii* Indiculo; dum tamen addit, quisquis fuerit illius Author non videri eum à sententiâ Augustini dissentire, sibi ipse contradixit & scripsit Bellarminus, in opere de *Scriptoribus Ecclesiasticis* observans, hunc librum non solum à phrasi discrepare, sed etiam à doctrinâ Augustini, siquidem eo in loco, ad quem hic provocat Bellarminus, ultimo scilicet capite, dicat Author, *hominem potuisse à DEO iuste damnari, etiamsi non peccasset*, cui docuerit contrarium Augustinus in Epistolis supra citatis post centesimam quinta & sexta, uti etiam in opere de *Peccatorum meritis & remissione*, quamvis facilem & orthodoxum ea admittant sensum, quæ Bellarminus ad mentem illius Authoris sub Augustini nomine notavit, quod discretio iusti ab impio ad hominum voluntates quidem referatur, sed ultimam fieri resolutionem in voluntatem DEI, si nimirum hominis salvandi voluntatem consideremus à præveniente DEI gratiâ motam, àque servitute peccati post lapsum congenitâ liberatam, hominis

minis autem damnandi voluntatem depravatam, DEI gratiæ & motui reluctantem, rectius *noluntatem*, tandem DEI voluntatem non absolutam, quâ hos sine ullo respectu velit salvos, illos verò reprobos, sed conditionatam & ex Beneplacito ita ordinatam, ut illi ad aeternam salutem eligantur, quos prævidit Fidei donum gratosè oblatum per vires ad id ipsum concessas non solum accepturos, atque per eam CHRISTI Meritum fiducialiter sibi adplicaturos, sed etiam in verâ hac Fide usque ad vitæ finem inter gravissimas etiam tentationes & persecutiones suâ adfistente Gratia constanter perseveraturos, è contrario ad aeternam damnationem reprobentur, quos eodem omniscientiæ oculo ab aeterno prævidit vel ipsum Fidei donum primitus oblatum nequiter repudiaturos, vel acceptam semel Gratiam atque ad tempus aliquod custoditam ex amore seculi partim, partim tadio Crucis & calamitatum, quæ veris Christi imitatoribus in hoc militantis Ecclesiæ statu nunquam defunt, Satana instigante excusuros, quod ad Bellarmini glossam observasse satis est.

Sequitur locus alter ex opere *Questionum octoginta & trium* desumptus, ad quem Bellarminus putat minus esse necessariam *Lombardi* notam, existimantis, Augustinum, quæ verbis ibidem citatis habet, postmodum retractasse; idque ideò, quia ibi sermo eidem non sit de Prædestinatione gratuita, sed de *obduratione & Iustificatione*, quarum utraque suas habeat causas ex parte hominum quamvis sæpè *secretissimas*, illa quidem peccata, hæc autem *Merita*, quo nomine hic Augustinus vocet *dispositiones* ad Iustificationem. Ad hæc notandum ante cætera, pertinere id inter postulata à Bellarmino nondum probata, alium esse respectum Iustificationis, alium verò Prædestinationis, & obdurationem contradistingui non Prædestinationi, sed Iustificationi, utpotè quod rem accuratè consideranti videbitur minus aptè dictum. *Deinde*, uti non semel hætenus est concessum, rectè dici Prædestinationem gratuitam, per remotionem videlicet Meritorum; ita pessimè in eo Iustificationem opponit Prædestinationi, quod illam fieri putat propter Merita, quod insuper Augustinus non dixit vel scripsit. Etiam enim aliquid in peccatoribus præcedere statuit, *quo digni efficiantur Iustificatione*, non tamen id vocat *Meritum*, quod vulè Bellarminus, neque *Dispositiones*, uti interpretatur vocabulum Meriti Bellarminus, sed ordinem Divinum attendit, quem ex mero Beneplacito in negotio Iustificationis observat DEUS, sine ullo Meriti & Dispositionis Papæo sensu intellectæ respectu.

Alia autem omninò est ratio *meriti*, cujus mentionem facit Augustinus in his verbis, utpote, quod non nisi ad *Indurationem* referri debet, uti ex antecedentibus & consequentibus est manifestum, hoc etiam non neglecto, quod id ipsum recenscat inter *occulta* Augustinus, quemadmodum sæpius antehac factum est, ideò, quia intercedere putavit aliqua hominum ingenio impervia, nisi quod semper *Voluntatem DEI injustam esse non posse* inculcavit, quod hætenus potest sufficere.

Restat nunc, ut eæ etiam ponderentur responsiones Bellarmini, quibus satisfacere studuit rationibus in contrarium adductis & Augustini testimonio confirmatis. Et quidem ad *primam* rationem, à disparitate electorum in comparatione cum reprobis, Augustini testimonio ex opere ad *Simplicianum* desumpto illustratam responderet Bellarminus, Augustinum ea, quæ Juvenis ibidem scripserat, seniore in aliis operibus emendasse, nominatim in Epistolis sæpè citatis, in Libro de *Correctione & Gratia*, ut & in opere de *Civitate DEI*. Hoc responso etsi quam maximè sibi met ipsi placuisse visus est Bellarminus, aliis tamen sui ordinis, nec iis tantum, qui contrariam sequuntur sententiam, sed & qui similiter gratuitam defendunt Prædestinationem, non potuit omninò adprobare. Videamus, quid utrisque in eo displicuerit, ut & hinc iterum aliquod specimen perpetui Consensus orbi Christiano ponatur ob oculos, habeantque, qui non nisi auctoritatem Augustini habent in ore & calamo, quemque suum in omnibus Fidei Controversiis esse gloriantur, in quo vires suas experiantur, tentaturi, an unum semper idemque scripserit, àque cujus partibus inter adversarias steterit. Inter ejusdem opinionis Patronos præ aliis hoc

lib. III. de
Auxil.
Grat. c. 18.

argumentum prolixè tractans *Suarezius* agnovit expressè, pati hanc Bellarmini responsonem nonnullas *difficultates*, de alio sollicitus responso, eoque commo-
diori & aptiori. *Difficultates* duas esse dicit, *unam*, quia Augustinus in opere de
Prædestinatione Sanctorum illius ad *Simplicianum* Quæstionis mentionem faciens
eam commendat maximè, utpotè in quâ dicat esse laboratum pro arbitrio libero,
& DEI gratiam vicissè, quibus habeat similia in *retractationibus*, ubi totam videat-
ur adprobare Quæstionem, cum nihil ex eâ retractet. *Alteram*, quia eundem
loquendi modum videatur servare in illis etiam locis, in quibus maximè videatur
ponere Electionem ad Gloriam ante merita. Loca adscribere nimis est prolixum,
cum similia non pauca hæcenus non semel nec parè sint adducta. Quoad com-
modius verò responsum monet, aliter posse responderi, Augustinum aliquando
mutasse vel variasse modum loquendi, esto, sententia ejus ubique sit eadem; du-
plicem namque Electionem distingui posse ex eodem, unam per modum inten-
tionis, alteram per modum executionis, illam antecedere merita, hanc fieri ex
meritis.

Exponi ergò Augustinum, quod in illâ Quæstione loquatur de Electione
executivâ, in aliis verò locis de intentione ejusdem. Obstare quidem huic Inter-
pretationi, quod Electio executiva sit temporalis, in citato autem loco apertè eum
loqui de æterna; sed responderi, in ipsamet æternâ electione illas rationes duas
posse distingui, ipsomet Bellarmino ad locum quendam *Ambrosii* notante, eum
videlicet exponente primum de electione temporali, sed addente postmodum,
Electionem æternam modis duobus posse considerari, uno, ut est intentio dandi
gloriam, alio, ut est dispositio executionis & quasi executio in mente divina.
Priori ratione ex ejusdem Bellarmini sententia antecedere Electionem, quia in ge-
nere finalis causæ prior sit gloria, quam opera bona; posteriori autem modo sub-
sequi. Et de electione sub hac ratione posteriori Bellarminum interpretari verba
Ambrosii, & subdere, eodem modo posse dicta Patrum Græcorum exponi & cum
Augustino conciliari. Miratur hinc *Suarez*, cur non eodem modo Bellarminus
exposuerit Augustinum, & secum conciliari posse viderit, præsertim, cum multa sint,
quæ huic faveant expositioni.

Primum, quod Augustinus ibi hoc sumat principium, in quo totam fundet
doctrinam, *neminem eligi, nisi ab illo distantem, qui rejicitur*; quod de omni ele-
ctione, etiam de illâ, quæ sit per modum intentionis, intellectum non possit esse
verum, aliàs etiam electio ad primam gratiam efficacem vel Vocationem con-
gruam supponeret ejus differentiam, cui datur, ab eo, cui non datur, quod
constet falsum esse in doctrinâ etiam Augustini, quia vocatio illa non supponat di-
stantiam, sed faciat, & daretur aliàs ex parte nostri causâ totius Prædestinationis,
etiam quoad effectum primum, intelligi igitur necessum esse Augustini verba de
electione quoad ordinem vel dispositionem executionis. *Deindè*, Augustinum
ibi distinguere electionem à proposito, & loqui de proposito, quod sit radix vo-
cationis congruæ & efficaci, quod non aliud esse possit, nisi propositum dandi
gloriam, id est, electionem per modum intentionis, & hinc electionem alte-
ram, quam dicat subsequi ex hoc proposito, necessariò intelligendam esse de ele-
ctione per modum executionis. *Tandem*, dicere ibi Augustinum de Jacobo lo-
quentem, *Non electus est, ut fieret bonus, sed bonus factus eligi potuit*; in quibus
verbis non solum videatur excludere electionem ad gloriam, sed etiam ad gratiam
vel ad Fidem. At constare, non potuisse id Augustinum de electione per mo-
dum intentionis dicere, ergò solum ibi declarare dispositionem execu-
tionis.

Ira *Suarezius* post & contra Bellarminum de hoc Augustini loco, etsi de cæ-
tero sententiæ Bellarmini quoad defensionem Prædestinationis gratiæ consen-
tiens. Hinc facilè creditu est, si responsum hoc Bellarmini satis non potuit face-
re ei, qui aliàs sterit à partibus ejus, multò minus id placuisse aut placere eis po-
tuisse, quibus hic in diversum ire videbatur ad ceteras hypotheses, quas commu-
niter ex Decreto Synodi Tridentinæ defendunt, longè consultius, inter quos no-
men suum profiteri *Petavium*, ante jam dictum est; qui insuper in *Suarezii* re-
spon-

Vasquezii & Lessii etiam fuisse monet, non omnino adquevit, contra primam ejus partem de retractatione observans, Augustinum non omnia, quæ utcumque aliter explicat aut senserat, quam fecit postea retractasse aut lectorem de eo monuisse, sed illa ferè tantum, in quibus se errasse aut minus Catholicè locutum esse animadverterat, illud autem de electione, deque Pauli interpretatione, quod ibidem docuerat, nihil erroris aut periculi continuisse, quare tamen post aliter & senserit & mentem Pauli exposuerit, nihil tamen fuisse necessum, illa priora retractare. Quoad alteram verò partem in se suscipit demonstrandum *Petavius*, hoc ipsomet testimonio non solum non everti opinionem de Prædestinatione gratuita, quam tot in libris adprobaverit Augustinus, sed adfirmari vehementius, ac tota prioris ad *Simplicianum* libri parte & Quæstione commendari. *Addit*, quod supra etiam non semel fuit observatum, Eum in *Expositione quarundam Propositionum ex Epistola Pauli ad Romanos* adseruisse, eligi Fidem, & putasse tum, eam à nobis esse; sed postquam pervenerit ad Episcopatum, sententia mutata Fidem ipsam cognovisse Dei donum esse, idque scribentem ad *Simplicianum* docuisse; electionem gratuitam tamen, quæ ex æqualibus nec ullo genere meriti discrepantibus uno relicto alter adsciscitur, non prius intellexisse, quam summo contra perfidiam Pelagianam prælio vehementius in eam disputationem cœperit incumbere, neque tamen altero illo electionis genere invento prius damnare aut retractare opus habuisse, quoniam nihil in eo Pietati Catholica vel Dogmati vero de gratia Christi, quam propugnaverit, contrarium inest, adeoque id unum rescidisse ac mutavisse, quod de Fide & Justificationis initio Semipelagianorum errori contrarium tradiderit. Nihil igitur hunc Augustini locum turbare, imò opere magno adjuvare, atque se haud scire, scribit porò *Petavius*, an ullus sit locus, quo certius & evidentius illi revincantur, qui indidem studeant efficere, Augustinum putasse, electionem ad gloriam ex prævisione meritum fieri. *Post plura uberius hæc exponit verbis sequentibus*: Ex libris & tractatibus, in quibus de electione & Prædestinatione agit, Augustinus, constat, aliter de electione ipsum sensisse, postquam nata est Hæresis Pelagiana, & adversus eam de Prædestinatione cœpit accuratius contendere, quam antea, cum illos ad *Simplicianum* scriberet libros. Hic enim electionem esse nullam putabat aliam, quam quæ ex distantibus secernit aliquos, eosque merito præponit aliis.

Idè prius esse docuit in D E O propositum sive gratificandi consilium, hoc est, voluntatem Gratia illis largiendæ, seu Gloria per Gratiam conferendæ. Non enim propter Fidem vel voluntatem fidei viribus naturæ exhibitam credidit Deum ad Justitiam & ulteriora Beneficia promovere electos, cum opus illud ad *Simplicianum* elucubraret, sed jam opinionem pristinam alia & veriore mutaverat, ut ipsius fidei voluntatem ac omnem religiosum animi motum sciret præveniri à Gratia. Verum hoc ipsum excitantis Gratia beneficium non est ratus electionem dici oportere, sed liberale donum Dei, siquidem electio secreti jam & distantis sit ab altero. Porò, (quia) nihil est, quod hominem ab homine discernat præter Gratiam, quare posteriorem Gratia censuit tum esse electionem. Postea verò illam Dei voluntatem gratuitam, quæ ex eadem massa corruptelâ non nullos excipit ad Gratiam & Gloriam, etiam instituit dicere electionem, ita tamen, ut ea non retractaverit, id est, revocaverit, quæ libro ad *Simplicianum*, modo etiam diverso, non tamen hæresi Pelagianorum consentaneo commendatus erat. *Tandem subjungit*, Quid igitur aliud, quam non expendisse verba Augustini *Vasquezium* (*Suaræzum*) aliosque putandum est, sed sola mentione electionis ex meritis percussos ac reliquorum securos id allegasse pro suâ opinione & causâ, quod maxime illi esset adversum. Quod si reliqua deinceps eodem in libro ab Augustino scripta legissem, profecto de ejus sententia longè secus existimassent; nusquam enim expressiora sunt de gratuita Prædestinatione ad Gloriam ac citra operum præfensionem Augustini testimonia.

Hæc etiam *Petavius*, sententiam de Prædestinatione gratuita non defendens quidem, attamen, quod in antecedentibus ostensum, constanter eam vindicans Augustino. Aliter visum est omnium horum Socio, laudato itidem supra
Iona-

1 cit. p. 235.
& seqq.

cap. 4.
c. 30. & 31.

Ignatio de Kennis, qui hoc Augustini testimonium pro sententia de Prædestinatione ex Meritorum prævisione habet pro *irrefragabili*, & quo nullum diceretur eandem exprimat. Indè ad *Bellarmini*, *Suarezii*, *Petavii*, &c., quem hæc immisceat, *Quizii* explicationes, quarum nulla satis ei facit, habere se putat in promptu, quæ objiciat porro & non sine aliquo causæ momento excipiat. Et quidem contra *Bellarminum* ad retractationem Augustini provocantem, quam probabilem putare *Quizium* monet, *Suarezii* & *Vasquezii* responsum adprobat, scribens, locis Augustini diligenter inspectis non adparere speciem veri, &c., tantum abesse, ut retractarit hæc sententiam, ut variis etiam locis *positivè* eam adprobarit, nimirum de Prædestinatione ex meritis. In specie sub initium secundi *retractationum* libri cum adprobare generatim, quæcumque scripserit ad *Simplicianum*. Et cum profiteatur in præfatione ad istos retractationum libros, *se rigidum operum suorum fore Censorem*, idque in aliis præstet minutissimis, credibile non esse, ita oscitanter eum egisse in re gravissima, cujus ibi meminisset. Ita cum in libro de *Prædestinatione Sanctorum* Massilienses remittere ad hos libros, scilicet ad *Simplicianum* scriptos, ut rectè discant sapere de Prædestinatione. Et in libro de *Dono Perseverantiæ* gloriari eum, hæresin Pelagianam à se in hac Quæstione impugnatam ante etiam, quam insurgeret.

Quia autem *Quizius* putavit, Augustinum in *retractationibus* illud principium negasse, quo fuerat usus in libro ad *Simplicianum*, videlicet, *non posse fieri electionem inter non distantes*, respondet *Ignatius* Antverpiensis, neque hoc esse & videri verosimile, quia in *retractationibus* nec verbo meminisset illius principii, sed tantum retractarit, quod adhuc Presbyter docuerat in expolitione ad Romanos, *Initium fidei posse ex nobis esse, licet non opera Fidem consequantur*. Ex quo quidem sequitur, *addit*, Augustinum ibi & alibi passim ex professo contra Semipelagianos sentire, electionem ad Gratiâ, Fidei etiam, inter æquales fieri, nullâ distantia inter electum & non electum præsuppositâ; sed nec adparenter quidem deduci potest, eum retractasse, quod dixerat in libro ad *Simplicianum*, Electionem ad gloriam fieri inter distantes. Nam utraque consistunt optimè, & hæc, videlicet ad Gloriam, requirere distantiam electi à non electo, cum detur Gloria per modum præmii, & illam, videlicet ad Gratiâ, fieri inter æquales. Nec verò Augustinus poterat ignorare, eligi posse seu adsumi, ne de nomine fiat quæstio, unum æqualium alio neglecto, sicut unum lignum ad statuum ex eo fabricandam, alio æquè apto non adsumto; undè illud principium electionis inter distantes intelligere non potuit, nisi accommodatè ad materiam, de qua sermo fuerat. Ad *Suarezii* inter executionis & intentionis ordinem distinguentis responsum observat *Ignatius*, neque hæc explicationem ullo satis facere modo, *primò*, quia planè sit gratuita, sine ullo fundamento in Augustino, qui horum ordinum meminisset nullquam, sed passim secundum ea, quæ fiunt in tempore, ordinem Divinæ Providentiæ constituerit, & ex eo, quod Gratia in tempore detur gratis, concluderet, ab æterno decretam gratis.

Deinde, quia ordo ille executionis, etsi daretur, nullo modo posset censeri electio ad Gloriam, cum non eligi possint de novo jam ante electi, nec executio electionis ullo sensu bono dici possit electio. *Tertiò* & principaliter, quia ordo ille executionis revera non detur in voluntate aut intellectu, sed tantum in rebus volitis, & videatur satis clarum ex terminis ritè intellectis quia Deus, cum eligat ad Gloriam, dare velit eam, velle autem dare hoc ipsum sit exequi velle, atque voluntatem hæc nulla præcedat alia, siquidem semel (fortè, simul) prima sit, quicumque fingatur ordo. Nam etsi adhuc alia esset voluntas dandi propter merita, illa simpliciter prior rem sequeretur, & sic in rebus volitis merita præcederent gloriam; sicut dum quis vult ædificare Domum, ac deinde media eligit, simpliciter & omni bono sensu intentio ædificandi est prior electione mediorum, licet jacere fundamenta, quærere lapides & ligna &c. prævia sint domo tota. De *Quizii* Explicatione, quod scilicet illa præscientia, cujus meminit Augustinus, illa sit, qua DEUS scit, quid Ipse decreverit in nobis facere per Gratiâ, ut hæc scientia non tam præsupponat merita, quam causet illa, ita *Ignatius*? Qualiscunque

cunque sit ea, nimirum Præscientia, non refert ad præsens, dummodo ipsa hæc præscientia operum bonorum præcedat electionem ad gloriam. Nam si Justificatio præcedat electionem, ut habent Augustini verba, & Justificationis præscientia ipsam præcedat Justificationem tanquam causa ejus, ergo à fortiori præscientia præcedet Electionem. Tandem, circa *Petavii* sententiam notat, esse eam aut eandem cum *Suarezii*, cujus examen jam præcessit, aut intelligere aliam quandam proprie dictam electionem mediam inter executionem & illam antecedentem primam, addens, *primò*, hanc illa priori positâ planè superfluum esse, præsertim cum doceat, primam non esse à meritis abstrahentem, sed esse voluntatem dandi gloriam propter merita, non prævisa quidem, sed causanda. *Deindè*, nullum habere eam in Augustino fundamentum, *denique*, ipsum loco, ad quem explicandum adhibetur, planè eam repugnare.

Hactenus etiam Antverpiensis *Ignatius* contra proprii ordinis, excepto tantum *Quizio*, socios Doctores, cui nunc addi debet Collator Thomistico-Scholasticus ante jam laudatus, *Franciscus Macedo*, Patavinus Professor, Augustino, uti vult haberi, addictissimus. Is quemadmodum inter eos nomen suum professus est, qui Prædestinationem gratuitam defendunt, ita singulari etiam studio laboravit in eo, ut Augustinum sententiæ hujus fuisse ostenderet, productis decem Documentis è diversis operibus Augustini collectis, quibus indubitanter putat constare, eum pro Prædestinatione gratuita adversus meritum gloriam à non paucis illo jam tempore jactatam militasse, & ita quidem, ut victoria ei debeatur citra contradictionem. Videns autem, hunc locum ex opere ad *Simplicianum* non paucis esse sudem in oculis & impedimentum, quo minus pleno adfensu amplectantur Prædestinationem gratuitam, ideo eum quoque noluit neglectum, ut non suæ etiam mentis sensa super eodem lectori communicaret. Ne autem Bellarmini, *Suarezii*, aliorum, qui vel hunc, vel illum sequuntur, chorda videatur oberrare, aut aliena arare vitula, de nova quadam respondendi ratione fuit sollicitus, ita ut nullus remaneret circa sensum testimonii scrupulus. *Ante omnia observat*, Augustinum in opere illo ita ^{loc. cit. p. 494} processisse disputando, ut videretur pugnare pro libero arbitrio contra Gratiam, donec in fine ejus Gratia victoriam adsignarit; undè legendum accuratè, quid ibi disputet, quidve statuat Augustinus, nimirum, si sit in favorem arbitrii, esse rejiciendum, si verò in favorem Gratia, esse recipiendum. *Hoc præmissis respondet*, Augustinum ibi ponere discretionem ex distantia, id quod fuerit pro arbitrio; fuisse autem distantiam justificatorum à non justificatis respectu gloria, ad quam ab æterno erant electi in præscientia, illi autem minimè, & inde sequi in favorem arbitrii ex meritis fuisse homines electos ad gloriam. Augustinum verò admitta electione ita discretiva ex Justificatione refutasse illationem, *Ergo ex meritis*, recurrendo ad propositum divinum, undè illa manarit Justificatio, & adfirmasse, ex illo proposito Dei gratuito & liberali provenire illam justificatorum electionem, quorum justificatio fuerit gratuita. Itaque non fundari propositum eligendi ac prædestinandi ad gloriam in eâ justificatorum electione, sed potius in electione gratuita antecedente illam, & cujus illa fuerit effectus. Atque hanc Doctrinam esse conformem reliquæ Augustini doctrinæ in aliis operibus, ubi statuat, Electionem primariam fuisse ad gloriam, eamque merè liberalem & gratuitam, & fontem Gratia & meritum, quæ dona Dei sint. Inde tantum abesse, ut hic locus faveat sententiæ de Prædestinatione ex meritis, ut eam profus evertat. *Quod ubi prolixius ostendit, hæc postmodum subjunxit*, hanc esse veram loci hujus intelligentiam seclusâ omni retractatione & præciso recursum ad ordines intentionis & executionis, quo ipso Bellarmini & *Suarezii* explicationes tanquam inidoneas & insufficientes repudiavit. Num verò hæc responsio *Macedonis* nova sit, & à nullo antehac suppeditata, judicet lector, ubi contulerit diligenter ea, quæ paulò ante *Ignatius* Antverpiensis ad explicationem *Quizii* observavit ejusdem ferè tenoris & sententiæ.

Sufficiant autem hæc, utur plurium labores & meditationes super hoc Augustini testimonio possent adferri, cum ex adductis clare pateat consensus Doctorum Ecclesiæ Romanensis, pluribus hinc inde Elogiis tam insigniter jactatus tam circa hoc caput fidei primarium, à Cathedra Papali nondum, prout fas erat, definitum, sed

sed liberæ partium discussioni permissum, quàm circa Augustini auctoritatem, quam hactenus libimet solis proprium & quasi suum plerique adscripserunt. Videre autem hoc etiam exemplo licet, quàm ferax opinionum variarum & diversarum sit error, ubi à Veritatis tramite semel disceditur, omni enim hac mole explicationum sibi invicem diametraliter oppositarum opus non esset, ac facillimè prolixissimo hoc respondendi & examinandi labore potuissent supersedere Commentatores Scholastici & Controversiarum Tractatores, si ex aliis Augustini locis agnoscerent voluissent, eum docuisse quidem ex Apostoli sententia Prædestinationem gratuitam, sed ordinatam & conditionatam, non absolutam, respiciendo videlicet in oculo Dei eligentis prævisam eligendorum fidem, non quasi ex arbitrii viribus natam, sed tanquam Dei vocantis donum, omnibus quidem in verbo & sacramentis oblatum, sed non ab omnibus susceptum vel perseveranter custoditum. Certè nullum aliud intellexisse Augustinum in vexatissimo hoc loco Præscientiæ Dei eligentis objectum, quàm eligendorum fidem, ex iis constat verbis, quæ suprâ è Commentario in Johannem fuere producta,

Sed, dum semel Doctoribus Papæ contra Evangelicorum non modò, sed ipsius Evangelii in utroque Testamento satis manifestè revelati sententiam placuit, fidem in negotio Justificationis & æternæ Salvationis proscribere, hinc & illi, qui Prædestinationem ex Meritis, & qui Prædestinationem gratuitam defendunt, priores quidem numero majori & potiori ad ceteras hypotheses communiter receptas se accommodantes, posteriores autem suo quoque numero & pondere absolutam Dei voluntatem urgentes, insensos se Fidei hostes exhibent, dum contra tam aperta sacris Codicis testimonia omnem ejus mentionem in Electionis vel Prædestinationis decreto excludunt, exclusi nimirum è numero fidelium, & hinc etiam excludendi è numero salvandorum. Quamvis verò in variis & diversis Bellarmini, *Suarezii*, *Petavii*, *Ignatii Antverpiensis*, *Macedonis Patavini* ad locum Augustini responsionibus varia leguntur, quæ prolixius & accuratius requirere videntur examen, rigorosioremque mereri censuram, brevitas tamen ratio est habenda, postquam Augustini sententia non amplius videri potest anceps atque dubia, nisi his, qui suis laborant præjudiciis, & ab aliorum autoritate præoccupati sunt, ac ea jam in antecedentibus sunt adducta, quæ observata quemvis non pertinacem, sed rationibus cedentem de Augustini mente possunt facere certum, responsionesque sufficientes ad ea, quæ restant, suppeditare. Hoc tantum loco superpondii nunc addo, etsi *Petavius* loco suprâ citato vaticinatus sit, fore, ut sententia de Prædestinatione ex meritis præ sententia de Prædestinatione gratuita prævaleat posthac, nondum tamen respondere eventum prædictioni, cum præter laudatum *Macedonem* & *Henricum de Noris*, utrumque Patavinum, mentisque Augustinianæ scrutatorem & vindicem studiosissimum, nuper modò ex ordine Dominici pro eadem Prædestinatione gratuita ex Augustino, contra *Vasquezium* præcipuè, steterit & pugnarit *Ioh. Baptista Gonetus*, Antecessor Burdigalensis, in *Clypeo Theologiae Theisticae contra novos ejus impugnatores*, commendatus & adprobatus non solum à sui ordinis Doctoribus hic & ibi viventibus, sed integris etiam Facultatibus & Academicis Universitatibus, quin & ordinis Generali ac Vicario, vix passuris, ut sententia hæc, quæ defendendis hypothesibus ordinis specialioribus non parum videtur inservire, deseratur, sed potius posthac omnibus propugnetur viribus, in nullum Veritatis Evangelicæ, ut ante dixi, præjudicium, si Fidei respectus ob ordinem Divinæ Voluntati placitum admitteretur.

Contra *Norissum* inter alios pro sententia Augustini de Electione gratuita militantem duo noviter insurrexerunt, *Neuserus* & *Risbrochius*, silentio non prætermittendi, ut constet, num Veritati Augustinianæ aliquid ab hac contradictione nova timendum sit periculum. Et quidem *Neuserus* in *Prodromo Velitari* hoc censet malè scriptum à *Norisso*, quod hanc sententiam proposuit quasi *Doctrinam Fidei*, cujus opposita expressè sit damnata ab Ecclesia, ac proinde *heretica*, & quod non parum momenti videtur habere, *Semipelagiana*; de cetero *Neuseri* sententiam minimè damnans, aut ullam ei notam censuræ inurens, quamvis oppositam tenens, sed ut probabilem duntaxat, seu priori præbabi-

T. II. Tr. V.
Disp. II.
p. 21. seqq.
conf. Matt.
Hauz.
Epic. August.
T. II.
p. 363. seqq.

babiliozem, non tamen de fide, addens, nolle se Augustini autoritate teneri, præter
 ea dogmata, quæ Ecclesia canonizavit, hæc etiam subjunctâ observatione, Prædesti-
 nationem quam contra hereticos defendit Augustinus, nihil aliud importare, præter
 gratuitam gratia preparationem ad credendum & perseverandum, aliæque hujusmodi,
 cum præscientia, & iteratâ repetitione, Quidquid Augustinus de Prædestinatione certò
 & indubitanter adstruxit, puta, gratuitam esse Prædestinationem ad gratiam &c. Se
 ultrò admittere ac promè amplecti; at, quod certò non constat, Augustini esse, in hoc
 genere, neminem id, nisi temerè, reputare ab Augustino vel damnatum ut hereticum,
 vel adprobatum, ut Dogma Catholicum. Quin imò tertiâ vice inculcat, A certâ &
 indubitata Augustini sententia de Prædestinatione nunquam putamus discedendum esse,
 quâ scilicet DEVS prædestinat ad gratiam, ad initium fidei, ad Perseverantiam, aliæque
 hujusmodi dona, & nulla prorsus agnoscimus Merita nostra propria, quæ scilicet dona
 DEI non sint, & non ex gratia CHRISTI profecta, nullam propriam & proximam etiam
 minimam dispositionem seu preparationem naturalem ad gratiam, nihil demùm, per quod
 quispiam se discernat, fortè, disponat. Hæc, inquit, tota est Prædestinationis Augusti-
 nianæ doctrina, quam ipse contra Pelagianos & Semipelagianos ut veram & Catholicam
 defendit; quâ tamen inactâ, nihil obstat, quin cum tot ac tantis, nimirum sanctis Patri-
 bus & Doctoribus, antiquis & recentioribus, citra ullum errandi periculum, electionem
 ex Meritis ad gloriam adstruamus. Atque ut eat plus ultra, & evincat, Norisum
 Augustino doctrinam de Prædestinatione gratuitâ ad gloriam sine sufficienti funda-
 mento adscripsisse, ac pro fidei doctrina proposuisse, duo præstanda ab ipso requirit,
 primò, ut expressa Augustini verba exhibeat, in quibus dicat expressè, electionem sci-
 licet efficacem & absolutam, ad gloriam non ex prævisis esse meritis, nimirum su-
 pernaturalibus, sed merè gratuitam esse; deindè ut proferat expressum Canonem vel
 Definitionem Pontificis Romani ex Cathedrà loquentis, vel Synodi à sede Aposto-
 licâ adprobatae, quâ illa sententia declaretur de fide, & CHRISTI fidelibus credenda
 proponatur. Hæc Neuserus, quoad autoritatem Augustini de Prædestinatione ad
 gloriam gratuita, num fide sit tenenda, an probabiliter tantum amplectenda. Eum
 infecutus proximè Ritsbrochius aliquantò mitius cum Noriso in hoc quidem Puncto
 egissit voluit videri, adfirmante, Augustinum docuisse, Prædestinationem ante omnia
 prævisa Merita, & Naturæ & Gratiæ, ex merè liberalitate & Misericordia DEI factam
 esse, & absolutum statuisse Decretum, quod DEI constitutum vulgò dicebatur; addens, eam
 rectè in hoc sentire, quidquid alii contradicant. Neque potuit aliter scribere Ritsbrochius
 si modò sub hoc nomine latitat Franciscus Macedo, quod non planè nulli volunt, nisi
 heu! ut timor umennum se orbi literato sistere voluit, propter ea, quæ ex ejus Collationi-
 bus Thomistico-Scotisticis in ipsâ hujus Controversiæ prolixiori contra Bellarminum tra-
 ctatione paulò ante sunt adducta, inque ipso Collationum opere prolixius possunt e-
 volvi. Verùm, ita progreditur Anti Norisus hic larvatus, quod addit, hanc Doctrinam
 pro dogmate de fide habendam, in eo aberrat à Veritate. Persuasit quidem sibi, con-
 trariam esse Semipelagianam, sed graviter in hoc etiam lapsus est ex incogitantia, sive im-
 petu & animi estu, quo ferebatur in adversarios, qui adfectus mentem obscuravit. Et
 postquam plures Scholasticorum recensuit, docentes, Prædestinationem fuisse factam
 post prævisa Gratia Merita, & homines prius fuisse prædestinatos ad gratiam, quàm ad
 gloriam, inprimis omnium, uti vocat, principem Vasquezium, hanc sententiam
 summa vi & rationum & autoritatum proponentem & munientem, imò contenden-
 tem, Augustinum hujus esse authorem; subjunxit, Quare non debuit Noris primam
 Augustini sententiam de Prædestinatione ad gloriam ante merita pro dogmate fidei pro-
 ponere. Aliis iterùm interpositis finit hanc Censuram verbis sequentibus, Non
 est igitur de fide constitutum Augustini de Prædestinatione ad gloriam nullis meritis præ-
 visis, neque naturæ, neque gratiæ, sed solum quoad illam partem, quâ excludit me-
 rita naturæ; quoad alteram verò partem, quæ excludit merita gratiæ, est tantum
 probabilis. Nihil enim interest quoad Doctrinam de Fide, fueritne independens Præ-
 destinatio à meritis ex gratia, an ab illa dependens, cum semper fundetur in gratia
 exclusis naturæ meritis. Vtræque sententia tuta est & Catholica. Ita Ritsbrochius
 etiam, conveniens cum Neusero, quod negat, alterutram sententiarum esse de fi-
 de, & alteram de Prædestinatione meritoria esse Semipelagianam; dissentiens
 autem ab eo, quod agnoscit, sententiam de prædestinatione gratuitâ esse Au-
 gustini.

pag. 239.
& seqq.

gustini. Neuter hic etiam acu rem tetigit, consultius facturi, si intactam reliquissent in Examine Norisano, nec auctoritatem Augustini hic vocassent in dubium, quasi Ecclesiæ causam contra Pelagianos pariter & Semipelagianos in hoc fidei puncto non ita egisset, ut ejus vestigia premere, non dico, liceret, sed oporteret. Quid autem opus fuit novo Synodali Decreto, postquam Augustinus hoc negotium ex auctoritate scripturæ ita confectum dedit, ut jure nihil amplius posset desiderari. Nam, quod Scholastici hanc novam litis indebitæ & minus necessariæ materiam esse voluerunt, nullum veritati creat præjudicium; ac agnoscunt Pontifices Romani in eo quoque animi & judicii deliquium, quia hæcenus suam, quam aliàs prætendunt, decidendi summam auctoritatem inter partes tam acriter litigantes interponere non sunt ausi. Absurdum est præterea, utramque sententiam, quarum una negat, altera verò affirmat, esse veram & Catholicam, iis etiam agnitis hanc absurditatem, qui logicæ tantum naturalis subsidio, quid contradictoriè sint opposita, didicerunt. Cætera, quæ merentur censuram in utraq; hæc Censurâ, ex antedictis habent responsum.

CAPUT DECIMUM & SEXTUM,

De

Reprobatione.

DE eâ sequentem format Propositionem Bellarminus', *Reprobatio, quam Augustinus prædestinationem ad interitum vocat, duas comprehendit actus, unum negativum, cujus nulla est causa ex parte hominum, alterum verò positivum, cujus causa est peccati originalis actualisve prævisio.* Ad hujus Propositionis enucleationem observat, etiam si Reprobatio ab Augustino nominetur *Prædestinatio ad interitum*, usum tamen Scholarum obtinuisse jam, ut non dicantur prædestinati, nisi qui ad gloriam sunt electi, & verè in scripturis non inveniri hoc nomen, nisi in partem bonam; Theologos autem solere reprobos vocare *præfatos*, non quod hoc nomen eis non sit commune cum electis, sed reliquisse eis nomen commune, ut ab iis distinguerent, qui propriè dici mereantur *prædestinati*. Post in uberiori explicatione ejusdem, ubi negativum, id est, priorem actum in reprobatione impiorum ostendere laborat è nomo Epistolæ Pauli ad Romanos capite, quod partim Esavi odium, partim Pharaonis indurationem describit, hanc subjungit observationem, vocabula, quæ sonant aliquid positivum, ut odio habere & indurare, accipienda esse pro negatione. Nam odio habere hoc loco esse, non deligere velle, & indurare ibidem esse, non misereri velle, idque ex doctrinâ Augustini, cujus tria citantur in hanc rem loca. Huic expositioni duas opponit ex aliorum mente objectiones quibus ex arte studet satisfacere. *Prior est*, Induratio est pœna peccati, uti patet è primo capite ejusdem Epistolæ ad Romanos & Augustini opere ad Julianum; non igitur ex sola DEI voluntate oritur. *Bellarminus respondet*, Induratio utrumque habet, nam & est pœna peccati præcedentis, quatenus alicui negat auxilium & gratiam DEUS, quia propter peccata præcedentia dignus est tali desertione; & tamen est simul effectus negativæ hujus reprobationis. DEUS enim, quia non vult eum salvare, tali desertione peccatum ejus antecedens, quod non faceret, si eum salvare decerneret; atque ideo Apostolus ad DEI voluntatem recurrit, cum ait, cujus vult miseretur, & quem vult indurat, nec tamen ulla est hæc in re iniquitas, quoniam non tenetur DEUS peccatorem liberare, aut emollire eum ac convertere. *Posterior objectio hæc est*, Quamvis odio habere & indurare possint exponi per negationem, tamen vasa facere in contumeliam non videtur accipi posse, nisi positivè. Quomodo igitur Apostolus hoc etiam revocat ad voluntatem DEI, cum dicit, Annon figulus habet potestatem luti, vas aliud in honorem facere, aliud in contumeliam? *Bellarminus respondet*, facere vasa in contumeliam, potest accipi modis duobus, uno pro eo, quod est facere vasa, qualia requirit conditio massæ, & ea sic relinquere hoc est, formare homines, quales natura requirit & corrupta, nec aliquid ad-

Enchir. ad
Lan. cap.
100.

lib. V. c. 3.